

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้เทคนิคเคสฟายและวิเคราะห์จากเอกสารกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้ความเข้าใจสนใจในเรื่องเกี่ยวกับสภาพทางการ เมืองการปกครอง สังคมวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ภาษา ความเชื่อ การศึกษา และการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 25 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้ง 3 รอบคือ รอบแรกเป็นแบบสอบถามปลายเปิดโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางจากแบบสัมภาษณ์และข้อมูลที่ได้จากคำสัมภาษณ์ในรอบแรกนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามรอบที่ 2 ซึ่งเป็นแบบมาตราประเมินค่า 5 สเกล แล้วนำแบบสอบถามรอบที่ 2 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้น้ำหนักในแต่ละข้อความหลังจากนั้นนำแบบสอบถามรอบที่ 2 ที่ผู้ทรงคุณวุฒิส่งกลับมาไปหาคำมัธยฐาน รฐานนิยม พิสัยระหว่างควอไทล์ พร้อมทั้งแสดงตำแหน่งของค่ามัธยฐาน พิสัยระหว่างควอไทล์ของแต่ละข้อความ พร้อมทั้งแสดงตำแหน่งค่าขอบของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านในรอบที่ 2 แล้วส่งกลับไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณา และทบทวนคำตอบเดิมของคนอีกครั้งหนึ่งในแบบสอบถามรอบที่ 3 มาวิเคราะห์หาค่า มัธยฐาน รฐานนิยม พิสัยระหว่างควอไทล์ ความแตกต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐาน แล้วแปลผล ส่วนคำตอบของผู้ทรงคุณวุฒิในส่วนอื่น ๆ ที่ได้จากคำถามปลายเปิดในรอบแรกได้นำมาวิเคราะห์สรุปเป็นข้อความ พร้อมทั้งนั้นได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเดิมอีก 2 ท่าน เพื่อให้ผลการวิจัยมีความครอบคลุมมากขึ้น และในส่วนของแบบสอบถามรอบที่ 3 ข้อ 1 - 10 จะวิเคราะห์สรุปเป็นปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจากข้อ 11 - 17 เป็นข้อเสนอแนะโดยทั่วไป โดยได้แบ่งการนำเสนอในบทนี้ออกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

อนึ่ง ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยแบบ เคลฟาย จากการตรวจสอบและวิเคราะห์ ตัวอย่างของคำสิ่งในแบบสอบถามของรอบที่ 3 ผู้วิจัยพบว่า ตัวอย่างในคำสิ่งอาจจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ ตามหลักของ เทคนิค เคลฟาย ได้ ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้ตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงคำตอบของผู้เชี่ยวชาญจากรอบที่ 2 และรอบที่ 3 พบว่า มีข้อที่น่าจะมีปัญหา 6 ข้อด้วยกันคือ ข้อที่ 2.5, 3.3, 5.6, 11.1, 12.2 และ 17.1 ตามลำดับ ซึ่งข้อดังกล่าวผู้เชี่ยวชาญไม่ได้ให้เหตุผลประกอบในการเปลี่ยนแปลงน้ำหนักคะแนน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงไม่ขออภิปรายผลทั้ง 6 ข้อดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตาม เนื้อหาสาระของ เนื้อหาทั้ง 6 ข้อ ก็ได้ไปปรากฏอยู่ในข้ออื่น ๆ แล้ว ฉะนั้น การที่ไม่ได้อภิปรายทั้ง 6 ข้อดังกล่าวจึงไม่มีผลต่อความสมบูรณ์ของการวิจัยครั้งนี้แต่อย่างไร ซึ่งทั้ง 6 ข้อดังกล่าว มีรายละเอียดดังนี้

ข้อที่ 2.5 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควรจะมีบทบาทและหน้าที่ให้การศึกษ เพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของชาติ

ข้อที่ 3.3 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควรจะมีนโยบายในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับศาสนา สังคม วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อของไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นหลัก

ข้อที่ 5.6 ควรจะจัดให้สอดคล้องกับสภาพและปัญหาทางด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจและสังคมที่มนุษย์ชาติกำลังเผชิญอยู่

ข้อที่ 11.1 ต้องมีความ เป็นเลิศทางด้านศาสนาอิสลาม สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปดำเนินชีวิตและอบรมสั่งสอนผู้อื่นได้

ข้อที่ 12.2 รัฐมีนโยบายที่จะให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เป็นศูนย์กลางในการแก้ปัญหาทางด้านการเมืองการปกครอง วัฒนธรรม ประเพณี ภาษาและความเชื่อของจังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อที่ 17.1 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามน่าจะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มากขึ้นโดยเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ วิทยาการใหม่ ๆ โดยเฉพาะทางด้าน การเกษตร การสหกรณ์แก่ชุมชน

ส่วนที่ 1 สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัย แบ่งเป็น 2 คอนคือ

คอนที่ 1 สรุปผลการวิจัยจากแบบสอบถามปลายเปิดและสัมภาษณ์

คอนที่ 2 สรุปผลการวิจัยจากเทคนิคเคสฟาย

คอนที่ 1 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพและปัญหาพื้นฐานโดยทั่ว ๆ ไปของจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.1 สภาพและปัญหาทางด้านการเมืองการปกครอง ที่มีผลกระทบคือ

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สรุปได้ดังนี้

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามต้องคอยสนองนโยบายทางด้านการเมืองการปกครองของชาติ การที่ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้บางส่วนมีความรู้สึกว่าเป็นคนต่างชาติทำให้การปลูกฝังความรู้สึกว่าเป็นคนไทยได้ยาก การที่มีผู้ไม่หวังดีบางกลุ่มได้ใช้ศาสนาและความแตกต่างทางด้านศาสนาของไทยมุสลิมกับไทยพุทธเป็นข้ออ้างในการแบ่งแยกและก่อความไม่สงบ ทำให้เกิดปัญหาทางด้านการเมืองการปกครองได้ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสามารถสร้างความเข้าใจอันดีในด้านการเมืองการปกครองของคนในชาติได้ และจะมากขึ้นในอนาคต การที่ทางรัฐบาลและหน่วยงานส่วนกลางได้รับรายงานข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองการปกครองผิดพลาดจากข้อเท็จจริงทำให้การดำเนินกิจการทางด้านการเมืองการปกครองที่ผิดพลาดได้ การไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและฝ่ายต่าง ๆ กับประชาชน จะช่วยขจัดปัญหาการเมืองการปกครองได้ นักการเมืองในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีส่วนสร้างความเข้าใจอันดีในด้านการเมืองการปกครองแต่ในบางครั้งทำให้เกิดปัญหาได้ ข้าราชการที่เป็นไทยมุสลิมมีส่วนช่วยสร้างความเข้าใจอันดีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้มาก รัฐควรเอาการเมืองการปกครองเป็นเครื่องมือในการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การที่ทางรัฐบาลให้จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ใช้กฎหมายสอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามถือเป็นการดำเนินนโยบายที่ถูกต้องและควรดำเนินการต่อไป การแก้ปัญหาการแทรกแซงจากต่างประเทศโดยวิธีการชุดในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการถูกต้องสมควรดำเนินการต่อไป

1.2 สภาพและปัญหาทางค่านิยมของจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.2.1 ศาสนา มีดังนี้ การที่ทางรัฐบาลเข้าไปยุ่งเกี่ยวในเรื่องศาสนาทำให้ชาวไทยมุสลิม เกิดความหวาดระแวงแต่จะคลี่คลายได้ถ้าเข้าไปโดยความบริสุทธิ์ใจต่อกัน มีการอ้างศาสนา เป็นเครื่องมือในการปลุกระดมก่อความไม่สงบและการแบ่งแยกดินแดนจะลดลง ไทยมุสลิมทุกคนจำเป็นต้องชวนช่วยหาความรู้ทางโลกและศาสนาที่ทุกคนต้องปฏิบัติและถือว่า เรื่องศาสนา เป็น เรื่องสำคัญมากจึงต้องศึกษาและเรียนรู้ เพื่อปฏิบัติศาสนกิจได้ เพื่อจะได้เป็นมุสลิมที่ดี โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เป็นสถาบันที่สนองตอบในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี การที่ชาวไทยมุสลิม เรียนวิชาศาสนาอิสลามอย่างถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลามที่แท้จริงสามารถสร้างความสงบสุขและเข้าใจอันดีต่อกันได้มาก โค้ชครู เป็นผู้หนึ่งที่สำคัญมากทางค่านิยมศาสนาอิสลาม เพราะมีประชาชนเคารพนับถือ จึงมีฐานะสูงทางสังคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ความเชื่อและความศรัทธาทางศาสนาอิสลามบางครั้งก็ไม่ต้องการเหตุผลอธิบายและตรงกับหลักวิทยาศาสตร์เสมอไป การที่จะเรียนศาสนาอิสลามให้แตกฉาน จำเป็นต้องเชี่ยวชาญภาษาอาหรับด้วย

1.2.2 สังคม วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อของจังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปได้ดังนี้คือ สภาพทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อของจังหวัดชายแดนภาคใต้มีอิทธิพลต่อการเข้าเรียนคือในโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นอย่างมากและยังคงจะมีอิทธิพลต่อไป วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อในสังคมของไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับอิทธิพลจากศาสนาอิสลาม วัฒนธรรมอิสลามเป็นหลัก และมีความแตกต่างจากสังคมของไทยที่นับถือพุทธศาสนามาก่อนข้างมากและ ค่อนข้าง แต่จะมีความคล้ายคลึงใกล้เคียงกับประเทศมาเลเซีย ทำให้มีความรู้สึกว่าเป็นชนส่วนน้อยแต่ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงในอนาคต ปัจจุบันนี้สังคมไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีแนวโน้มที่จะเปิดมากขึ้น เกี่ยวกับการยอมรับวัฒนธรรม ประเพณี ที่เป็นสากลมากขึ้น และจะเปิดกว้าง

1.2.3 ภาษา ของจังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปได้ดังนี้คือ การพูดและการใช้ภาษามลายูหรือภาษามาเลย์ท้องถิ่น ในจังหวัดชายแดนภาคใต้จะมีอิทธิพลต่อการเข้าศึกษาคือในโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม เป็นอย่างมากเพราะการเรียนการสอนในโรงเรียนจะใช้ภาษามลายูโดยเฉพาะการเรียนวิชาศาสนาอิสลาม การที่ไม่นิยมพูดและใช้

ภาษาไทยปัจจุบันนี้ลดลง เป็นอันมากจะมีเฉพาะในผู้สูงอายุเท่านั้น จะไม่มีปัญหาสำหรับคนรุ่นใหม่ที่มีอายุ 40 ปีลงมาหรือกับผู้ที่อยู่ในตัวเมือง การไม่นิยมพูดและใช้ภาษาไทยไม่ได้ จะทำให้เป็นอุปสรรคต่อการติดต่อกับสังคมภายนอก การที่ไทยมุสลิมพูดและใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวัน ซึ่งแตกต่างจากชาวไทยที่ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันทำให้เขามีความรู้สึกว่าเป็นชนกลุ่มน้อยและขาดความภาคภูมิใจในความเป็นไทยลงได้ และมีความรู้สึกว่าเป็นชาวมาเลเซียมากกว่าผู้ที่ได้รับการศึกษาสูง ๆ โดยเฉพาะสายสามัญจะมีทัศนคติที่ดีคือภาษาไทยและสามารถพูดและใช้ภาษาไทยได้ดีขึ้น การพูดและการใช้ภาษามลายูของคนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ใช่เป็นตัวแทนของความไม่เข้าใจภาษาซึ่งกันและกันต่างหากที่เป็นอุปสรรคและปัญหาในการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันซึ่งปัญหาดังกล่าวจะค่อยหมดไป

1.2.4 เศรษฐกิจและการประกอบอาชีพของจังหวัดชายแดนภาคใต้

สรุปได้คือ อาชีพเกษตรกรรมยังคงมีความสำคัญคือจังหวัดชายแดนภาคใต้คือไป เช่น การทำสวนยางพารา ทำนา และการประมง แต่การประกอบอาชีพทางการเกษตรส่วนมากต้องอาศัยธรรมชาติ และยังประกอบกิจการแบบดั้งเดิมแต่มีแนวโน้มว่าจะนำความรู้และวิทยาการ เทคนิคใหม่ ๆ มากขึ้น อาชีพและฐานการผลิตของจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงมีผลผลิตไม่กี่ยุติขาดอุตสาหกรรมขนาดหนักและขนาดกลาง การชลประทานมีน้อยมาก ประชากรส่วนใหญ่มีฐานะยากจนอยู่โดยเฉพาะในชนบททั่วโลก คนไทยเชื้อสายจีนส่วนมากจะมีฐานะดีความเป็นอยู่สุขสบาย ส่วนมากจะอาศัยอยู่ในตัวเมืองและเป็นเจ้าของธุรกิจใหญ่ ๆ โดยเฉพาะกิจการทางการค้ามีแนวโน้มว่าจะเป็นอย่างนี้และจะแตกต่างกันมากขึ้นในอนาคต ฐานะและการประกอบอาชีพทางด้านเศรษฐกิจของผู้ปกครองที่เป็นชาวไทยมุสลิม จะมีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม คือ ชาวไทยมุสลิมที่มีฐานะยากจนและปานกลางจะนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมากกว่าโรงเรียนของรัฐ อาชีพการบริการเริ่มเข้ามามีบทบาทแทนอาชีพเกษตรกรรมมากขึ้น ชาวไทยมุสลิมในบริเวณเขตชายแดนไทยมาเลเซียยังนิยมไปรับจ้างทำงานในประเทศมาเลเซีย มากกว่าจะรับจ้างอยู่ในเมืองไทย

1.2.5 ความมั่นคงปลอดภัยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปได้ดังนี้

จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความแตกต่างทางด้านสังคม วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อต่าง ๆ

จึงมีความอ่อนไหวในทางการเมืองการปกครอง สังคม เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากกระทบถึงความมั่นคงปลอดภัยในพื้นที่ได้และจะกระทบถึงชาติได้โดยตรง การที่ไทยมุสลิมขาดความรู้ลึกซึ้งทันในความเป็นไทยอาจกระทบถึงความมั่นคงได้ การอ้างศาสนา ภาษา และความแตกต่าง ค่านิยมต่าง ๆ ของประชาชนที่เป็นไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้อาจเป็นสาเหตุให้เกิดความไม่มั่นคงในพื้นที่ได้ การปิดสวนยาง เรียกค่าคุ้มครอง การจับคนเรียกค่าไถ่ การทำร้าย ข้าราชการ โดยเฉพาะข้าราชการครู ทำให้พื้นที่ภาคใต้เกิดความสับสน ซึ่งเป็นสาเหตุให้ขาดความมั่นคง การปรับปรุงส่งเสริมอุดหนุนโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้ความไม่มั่นคงในพื้นที่ลดลงได้ แต่การที่รัฐบาลไม่สามารถดูแลควบคุมโรงเรียนเอกชนที่ห่างไกลได้ทั่วถึง โดยเฉพาะในพื้นที่ล่อแหลมจะมีการแทรกแซงของผู้ที่ไม่หวังดีได้ ซึ่งจะทำให้ขาดความมั่นคงในพื้นที่ได้

2. สภาพและมีปัญหาการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปได้คือ การจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีปัญหาเรื่อง อาคารเรียน ครูอาจารย์ และสื่อการสอนอยู่ โดยเฉพาะด้านอาคารเรียนมักถูกลอบวางเพลิงบ่อย ๆ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำทั้งระดับประถมและมัธยมศึกษา มีการคดขำชั้นออกกลางคันสูง เกณฑ์ให้เข้าเรียนในภาคบังคับไม่ได้ทั่วถึงและการศึกษาค่อยยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาของรัฐบาล ทั้งนี้ อาจสืบเนื่องมาจากความรู้ส่วนอื่น ๆ ไม่ได้ โดยเฉพาะชาวไทยมุสลิม ดังนั้น การให้ทุนและสิทธิพิเศษต่าง ๆ ในจังหวัดภาคใต้แก่เด็กไทยมุสลิมยังจำเป็นอยู่และควรเพิ่มจำนวนสาขาให้มากขึ้นแต่ต้องมีกฎระเบียบที่รัดกุมยุติธรรมให้มากขึ้น ในปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสำคัญของจังหวัดชายแดนภาคใต้มากขึ้นและชาวไทยมุสลิมเองก็ได้มีการตื่นตัวทางการศึกษามากขึ้นและเห็นความสำคัญของการศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในตัวเมือง แต่ในชนบทก็ยังไม่ตื่นตัวเท่าที่ควร รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรจะแนะนำส่งเสริมกระตุ้นให้ชาวชนบทเห็นความสำคัญของการศึกษามากขึ้น การจัดหลักสูตรแบบเรียนและเอกสารต่าง ๆ ในปัจจุบันกระทรวงได้จัดทำให้มีความสอดคล้องและครอบคลุมทางด้านสังคม วัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อของจังหวัดชายแดนภาคใต้มากขึ้นและโรงเรียนรัฐบาลก็ได้เริ่มให้ความสำคัญในการ เปิดหลักสูตรวิชาศาสนาอิสลามมากขึ้น ซึ่งจะสนองความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้และรัฐบาลเอง เริ่มให้ความสนใจด้านวิชาชีพมากขึ้นและมีแนวโน้มว่าจะได้รับความสนใจมากขึ้น การจัดการศึกษา

นอกระบบจะมีความสำคัญและจำเป็นมากในอนาคต สำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้ปกครองที่ทันสมัยและมองการณ์ไกลมีฐานะดีนิยมส่งบุตรหลานของตนเข้าศึกษาต่อในระดับสูง ๆ ขึ้นไป แต่มีบางส่วนมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการส่งบุตรหลานของตนเข้าศึกษาต่อในระดับสูงในสายสามัญคือ กลัวว่าลูกหลานจะปฏิบัติตนออกนอกกริคนอกกรอบและ การจัดการศึกษาในระดับก่อนวัยเรียนและ เด็ก เล็ก เพื่อเตรียมความพร้อมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีความจำเป็นอยู่ควรจัดต่อไป ครูอาจารย์โรงเรียนที่อยู่ห่างไกลยังถูกคุกคามถูกทำร้ายอยู่บ่อย ๆ เจ้าหน้าที่ของรัฐยังไม่สามารถคุ้มครองได้เท่าที่ควรจึงทำให้ขาดขวัญและกำลังใจ สวัสดิการต่าง ๆ ก็ยังคงไม่ดีพอ และการเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาของเด็กไทยมุสลิมจะเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเพิ่มมากขึ้นกว่าโรงเรียนของรัฐมาลง การไปศึกษาต่อในประเทศแถบตะวันออกกลางในบางประเทศของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังจะได้รับความนิยมอยู่ต่อไป และการเข้าไปเรียนในประเทศมาเลเซียในบริเวณลุ่มแม่น้ำสุไหงโก-ลกยังคงมีอยู่แต่จะลดลงในอนาคต

๓. สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

สรุปผลได้ดังนี้ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามได้รับความนิยมจากผู้เรียนและผู้ปกครองในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างมาก เพราะโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสามารถเป็นตัวแทนในศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้สามารถรักษา วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ภาษา และที่สำคัญที่สุดคือ สืบทอดศาสนาอิสลามไว้อย่างเหนียวแน่นและการเรียนศาสนาอิสลามอย่างเป็นระบบที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจัดอยู่ในปัจจุบันนี้ก็ยังสำคัญและจำเป็นต่อไปในอนาคต แต่การเรียนวิชาศาสนาอิสลามโดยไม่เรียนวิชาชีพและวิชาสามัญแล้วโอกาสที่จะเรียนต่อและประกอบอาชีพยากมาก ดังนั้น วิชาสามัญและวิชาชีพที่เปิดสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีแนวโน้มว่าจะได้รับความนิยมมากขึ้นในอนาคตโดยเฉพาะอาชีพระยะสั้น ๆ ที่เกี่ยวกับการช่าง การเกษตรที่เหมาะสมกับท้องถิ่น ผู้ปกครองที่มีฐานะดีและทันสมัยจึงนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่และมีชื่อเสียงซึ่งมีการสอนวิชาสามัญและวิชาชีพด้วยโรงเรียนเหล่านี้มีการเก็บค่าเทอมและค่าบำรุงการศึกษาด้วยและโรงเรียนเหล่านี้มีคุณภาพและมาตรฐานดีมีความพร้อมในทุกด้าน การปิดกั้นการเรียนการสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะมีผลกระทบต่อภายในและภายนอกประเทศได้ แต่การที่โรงเรียนเอกชนขนาดเล็ก ๆ ที่ด้อยคุณภาพไม่มีผู้เข้าเรียน

และจากการเสียชีวิตของโคะครูจะมีต่อไปเรื่อย ๆ นับเป็นผลคือโรงเรียนเอกชนโดยตรง และโรงเรียนเอกชนที่มีขนาดใหญ่และขนาดกลางมีแนวโน้มว่าสามารถช่วยตัวเองได้มากขึ้น ดังเช่นโรงเรียนเอกชนโดยทั่ว ๆ ไป โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีปัญหาเกี่ยวกับ เด็กออกกลางคันสูง โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กที่มีการสอนแค่วิชาศาสนา อย่างเดียว โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีส่วนช่วยรับนักศึกษาในระดับมัธยมที่มีแนวโน้มว่าจะเพิ่มมากขึ้น ประเทศมุสลิมในแถบตะวันออกกลางได้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามและมีการให้ทุนไปศึกษาต่อในประเทศตะวันออกกลางด้วย การศึกษา คือเท่าที่ผ่านมานิยมเรียนวิชาศาสนาอิสลาม แต่ปัจจุบันและในอนาคตมีแนวโน้มว่าจะศึกษาด้านวิชาอื่น ๆ มากขึ้น เช่น วิทยาศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ แพทย์ศาสตร์ เป็นต้น

ตอนที่ 2 ผลการวิจัยจากเทคนิคเดลฟายเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

1. ความหมายของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษา กลุ่มอนุรักษนิยมโน้มไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิสารัตถนิยม ดังนี้

1) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามคือสถานศึกษาที่ให้การอบรมสั่งสอน สืบทอดศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และความเชื่อแก่สังคม

2. บทบาทและหน้าที่ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีแนวโน้มไปทางปรัชญาการศึกษาของกลุ่มอนุรักษนิยมหนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิสารัตถนิยม และปรัชญาการศึกษาลัทธิวันครนิยม และบางส่วนสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษากลุ่มเสรีนิยมลัทธิพิพัฒนาการนิยม

ส่วนที่มีแนวโน้มไปทางปรัชญาการศึกษาของกลุ่มอนุรักษนิยมหนักไปทางปรัชญาการศึกษา ลัทธิสารัตถนิยม คือ

1) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะต้องมีบทบาทและหน้าที่ในการให้ การอบรมสั่งสอนวิชาศาสนาอิสลามที่สามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตจริงได้

2) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะต้องมีบทบาทและหน้าที่พัฒนา ความรู้ในด้านวิชาสามัญ วิชาชีพ แก่ผู้เรียนอย่างมีมาตรฐานและคุณภาพโดยรีบเร่ง

ส่วนที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาของกลุ่ม เสรีนิยม ได้แก่

1) โรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม ควรจะมีบทบาทและหน้าที่ในการ
อบรม เผยแพร่ความรู้วิชาการใหม่ ๆ ที่จะ เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมได้

3. นโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีแนวโน้ม
ทางปรัชญาการศึกษาของกลุ่มอนุรักษนิยม หมักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิสารัตถนิยมและกลุ่ม
เสรีนิยมหมักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิพัฒนาการนิยม

ส่วนที่มีแนวโน้มไปทางกลุ่มอนุรักษนิยมหมักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิสารัตถนิยม
ดังนี้คือ

1) โรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามควรจะมีนโยบายในการจัดการศึกษา
เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในวิชาศาสนาอิสลามจนสามารถนำไปปฏิบัติส่วนคน และอบรม
สั่งสอนผู้อื่นได้

2) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควรจะมีนโยบายในการจัดการศึกษา
ที่สอดคล้องกับศาสนา สังคม วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อของไทยมุสลิมในจังหวัด
ชายแดนภาคใต้

ส่วนที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาของกลุ่ม เสรีนิยมหมักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิ
พัฒนาการนิยมได้แก่

1) โรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามควรจะมีนโยบายในการจัดการศึกษา
เพื่อสร้างความสำนึกในความเป็นไทย และมีความเทอดทูนในสถาบันชาติ ศาสนา และ
พระมหากษัตริย์ มีความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยแก่ผู้เรียน

2) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควรจะมีนโยบายในการจัดการศึกษาเพื่อ
เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชุมชน สังคม และทางราชการ โดยทำหน้าที่เป็นศูนย์กลาง
ในการสร้างความเข้าใจของคนในชาติ

3) โรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามจะต้องมีนโยบายในการจัดการศึกษา
วิชาสามัญและวิชาชีพตามความ เหมาะสมกับสภาพสังคมและความต้องการของผู้เรียน

4. จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีแนวโน้มไปทางปรัชญาการศึกษากลุ่มอนุรักษนิยมหนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิสารัตถนิยม และปรัชญาการศึกษากลุ่ม เสรีนิยมลัทธิพิพัฒนาการนิยม

ส่วนที่มีแนวโน้มไปทางปรัชญาการศึกษากลุ่มอนุรักษนิยมหนักไปทางปรัชญาการศึกษา ลัทธิสารัตถนิยม ดังนี้คือ

- 1) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในวิชาศาสนาอิสลามถูกต้องตามหลัก ศาสนาอย่างแท้จริง
- 2) เพื่อความสมบูรณ์ทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ความมีเหตุผลของผู้เรียน
- 3) เพื่อดำรงสืบทอดศาสนา สังคม วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่องของ ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ส่วนที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษากลุ่ม เสรีนิยมโน้มไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิ พิพัฒนาการนิยม มีดังต่อไปนี้

- 1) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัว เข้ากับสังคมและสามารถแก้ปัญหาของคน และสังคมได้
- 2) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ในวิชาสามัญและวิชาชีพไปพัฒนายกระดับ ความ เป็นอยู่ของคน เองและสังคมได้ดียิ่งขึ้น

5. หลักสูตรของโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม โน้มไปทางปรัชญาการศึกษา กลุ่มอนุรักษนิยมหนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิสารัตถนิยม และสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษา กลุ่ม เสรีนิยมหนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิพิพัฒนาการนิยม

ส่วนที่มีแนวโน้มไปทางปรัชญาการศึกษากลุ่มอนุรักษนิยมโน้มหนักไปทางปรัชญาการศึกษา ลัทธิสารัตถนิยมดังนี้ คือ

- 1) ควรจะต้องจัด เนื้อหาของหลักสูตรในรูปแบบของการบูรณาการ ในทุกวิชา ทั้งศาสนาสามัญ และอาชีวะ

2) ควรจะจัดให้มี เนื้อหาที่เหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้ และการรับรู้ของผู้เรียนคือ จำนวนคาบ เวลาเรียน จะต้องสอดคล้องกับเนื้อหา

3) ควรเน้นเนื้อหาที่สร้างระเบียบวินัย เครื่องคิดในศีลธรรม จริยธรรม คำสั่งสอนของศาสนาอิสลาม เป็นหลักสำคัญ

ส่วนที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษากลุ่ม เสรีนิยมซึ่งโน้มหนักไปทางปรัชญาการศึกษา ลัทธิพัฒนาการนิยม มีดังต่อไปนี้

1) ควรจะต้องปรับปรุง เนื้อหาให้สอดคล้องกับการ เปลี่ยนแปลงของสังคม และควรมีความยืดหยุ่นในคัวหลักสูตรและมีความสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของชาติ

2) ควรจะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมี เสรีภาพในการ เลือก เรียนในสิ่งที่ผู้เรียนสนใจและเห็นว่าสามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริงได้

3) ควรจะจัดให้มีความสอดคล้องกับการ เมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมที่มนุษย์ชาติกำลัง เผชิญอยู่

6. บทบาทของผู้สอนในโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามโน้มไปทางปรัชญาการศึกษากลุ่มอนุรักษนิยมและโน้มหนักไปทางปรัชญาการศึกษา ลัทธิสารัตถนิยมและสอดคล้องกับปรัชญากลุ่ม เสรีนิยมโน้มหนักไปทางปรัชญาการศึกษา ลัทธิพัฒนาการนิยม

ส่วนที่มีแนวโน้มไปทางปรัชญาการศึกษากลุ่มอนุรักษนิยมโน้มหนักไปทางปรัชญาการศึกษา ลัทธิสารัตถนิยม ดังนี้คือ

1) ผู้สอนต้อง เป็นแบบอย่างที่ดี มีความรู้ใน เนื้อหาวิชาที่สอน เป็นแบบอย่างที่ดีอีกทั้งต้องมีความขยันขันแข็ง ในการสอนและต้องมีคุณธรรม

2) ผู้สอนควรมีหน้าที่ กวดขันด้านการเรียนรู้ สร้างระเบียบวินัย ตลอดจนดูแลความประพฤติของผู้เรียน

3) ผู้สอนควรจะต้องมีบทบาทมากกว่าผู้เรียนโดยเฉพาะวิชาศาสนาอิสลาม แต่ในการสอนนั้น ควรนำเทคนิคและวิธีการที่แปลกใหม่มาใช้สอน

ส่วนที่มีแนวโน้มไปทางปรัชญาการศึกษากลุ่ม เสรีนิยมและโน้มหนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิพัฒนาการนิยม ดังนี้คือ

- 1) ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศที่ดีเพื่อให้ผู้เรียน เกิดความคิดและปัญญามีการสังเกตกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียน เกิดความคิดและปัญญา มีการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการ เรียนรู้ที่ดี
- 2) ผู้สอนควรทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และร่วมมือกับผู้เรียน กระตุ้นให้กำลังใจ และต้องยอมรับความคิด เห็นของผู้เรียน
- 3) ผู้สอนควรส่งเสริมสติปัญญา ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียนสามารถใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาต่าง ๆ

7. บทบาทของผู้เรียนในโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม โน้มไปทางปรัชญาการศึกษากลุ่ม เสรีนิยมและโน้มหนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิพัฒนาการนิยม ดังนี้คือ

- 1) ผู้เรียนควรจะได้เข้าไปมีบทบาทและส่วนร่วมในกระบวนการ เรียนการสอนมากที่สุด เพื่อจะได้รับความรู้และประสบการณ์ตรง
- 2) ผู้เรียนควรจะต้องเรียนรู้กระบวนการทำงานร่วมกันและ เรียนรู้ เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ที่จะนำมา เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและศึกษาค้นคว้าต่อไป
- 3) ผู้เรียนจะต้องมีความกระตือรือร้นในการ เสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ให้มากที่สุด ควบคู่กัน เป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษา เท่านั้น

8. กระบวนการ เรียนการสอนในโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม โน้มไปทางปรัชญาการศึกษากลุ่มอนุรักษนิยมและโน้มหนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิสัจนิยม และสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษากลุ่ม เสรีนิยมโน้มหนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิพัฒนาการนิยม

ส่วนที่มีแนวโน้มไปทางปรัชญาการศึกษากลุ่มอนุรักษนิยมโน้มหนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิสัจนิยมดังนี้คือ

- 1) การสอนควรฝึกหัดของการพัฒนาจิตใจ คุณธรรมจริยธรรม ระเบียบวินัย เพื่อให้เกิดการ เรียนรู้และสติปัญญา

ส่วนที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษากลุ่ม เสรีนิยม โนมหนักไปทางปรัชญาการศึกษา

ลัทธิพัฒนาการนิยม คือ

1) การสอนจะต้องใช้วิธีที่จะให้ผู้เรียนได้ร่วมงานกันและ เรียนรู้การทำงานร่วมกัน เพื่อสังคมมากกว่าคำนึงถึงตนเอง

2) การเรียนการสอน เน้นความเป็นตัวของตัวเองให้ผู้เรียนได้มีโอกาสค้นหาด้วยตนเอง ความความสนใจและความถนัดของผู้เรียน

9. การวัดและการประเมินผลของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โนมไปทางปรัชญาการศึกษากลุ่ม เสรีนิยม และ โนมหนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิพัฒนาการนิยม และสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษากลุ่มอนุรักษนิยม โนมหนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิสารัตถนิยม

ส่วนที่มีแนวโน้มไปทางปรัชญาการศึกษากลุ่ม เสรีนิยม โนมหนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิพัฒนาการนิยม คือ

1) เพื่อศึกษาผู้เรียนว่ามีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนมากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้แก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนและการสอน เพื่อ เป็นแนวทางในการวางแผนจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

2) น่าจะเป็นการทดสอบความสามารถในการใช้ความคิดสร้างสรรค์ นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ส่วนที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษากลุ่มอนุรักษนิยม โนมหนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิสารัตถนิยม ดังนี้คือ

1) ควรจะทดสอบความสามารถในการคิด การใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ

2) จะต้องใช้คะแนนร่วมจากแต่ละวิชา เป็น เกณฑ์ในการตัดสินว่าผู้เรียนผ่านเกณฑ์หรือไม่อย่างไร

3) จะต้องวัดความรู้ ความเข้าใจ ความจำจากเนื้อหาวิชาที่เรียนมาให้ได้มากที่สุดถือว่าผ่านเกณฑ์

4) ในวิชาศาสนาอิสลามควรจะวัดความรู้ความเข้าใจใน เนื้อหาวิชา เป็นประการสำคัญ

1๐. การบริหารการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โน้มไปทางปรัชญา การศึกษากลุ่มเสรีนิยม ซึ่งโน้มหนักไปทางปรัชญาการศึกษา ด้ทธิตัฒนาการนิยม และสอดคล้องกับ ปรัชญาการศึกษากลุ่มอนุรักษนิยมและโน้มหนักไปทางปรัชญาการศึกษาด้ทธิตัฒนาการนิยม

ส่วนที่มีแนวโน้มไปทางปรัชญากลุ่ม เสรีนิยมและโน้มหนักไปทางปรัชญาการศึกษาด้ทธิตัฒนาการนิยม คังนี้คือ

1) การบริหารของโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามควรจัดในรูปแบบของ คณะกรรมการผู้บริหารควรกระจายอำนาจให้แก่บุคลากรทุกกลุ่ม เพื่อช่วยกันระดัับความคิด ความ สามารถและสคคมีญญาในการแก้ไขปรับปรุงการบริหารโรงเรียน

ส่วนที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษากลุ่มอนุรักษนิยมและโน้มหนักไปทางปรัชญาการศึกษา ด้ทธิตัฒนาการนิยมคังนี้คือ

1) การบริหารของโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามควรให้ผู้บริหารมีสิทธิ์และ อำนาจในการบริหารโรงเรียนอย่างเต็มที่โดย เฉพาะค้าน บุคลากร ครู อาจารย์ ที่ทางสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษา เอกชนส่ง ไปช่วยวิชาสามัญเพื่อประโยชน์ในการอูและยังคัมัญชาสั่งการและ ปฏิบัติงานด้คคองค้ว

ผลการวิจัยจากเทคนิค เคลฟาย เกี่ยวกับความคิด เห็นและข้อ เสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

11. คุณลักษณะและความคาดหวังของโรงเรียนสังคคมีญญาผู้เรียนสรุปด้คคองค้ว

1) ผู้เรียนสามารถนำความรู้ค้านวิชาสามัญ และวิชาชีพอคคองค้วธรรมทางศาสนา ไปปรับปรุงยกระดับคุณภาพในการประกอบอาชีพของคคน สังคคมีญญา และสามารถนำความรู้ไปเป็นคพื้นฐาน ในการศึกษาคอในระดัับสูงขึ้นไปด้

2) ผู้เรียนคอง เป็นบุคคลที่มีเหตุผล รู้จักใช้สคคมีญญาในการคิดและคคคณใจในการ แก้ปัญหาค่าง ๆ ของชีวิตด้

3) ผู้เรียน สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับปรุง เปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่ต้องไม่ขัดกับหลักการของศาสนาอิสลาม

4) ผู้เรียน ต้องมีความเป็นเลิศทางศาสนาอิสลาม สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปดำเนินชีวิต และอบรมสั่งสอนผู้อื่นได้

12. นโยบายของรัฐบาลที่มีต่อโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม สรุปได้ดังนี้

1) รัฐบาลมีนโยบายที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพประสิทธิภาพ และช่วยยกระดับฐานะของโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในด้าน บริหาร วิชาการ อาคารสถานที่ และความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนของโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม

2) รัฐบาลมีนโยบายที่จะให้โรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม เข้ามา มีส่วนช่วยเหลือ สร้างความเข้าใจอันดีของคนในชาติ โดยเฉพาะด้านการ เมืองการปกครอง และความมั่นคงของชาติ

3) รัฐบาลมีนโยบายที่จะให้โรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม เป็นสื่อกลางในการสร้างความสำนึกในสถาบัน ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ตลอดจนความสมัครสมานสามัคคีของคนในชาติ

4) รัฐบาลมีนโยบายที่จะให้โรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม เป็นศูนย์กลางในการแก้ปัญหาทางด้านการ เมือง การปกครอง วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และความเชื่อของจังหวัดชายแดนภาคใต้

13. ความต้องการความช่วยเหลือของโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม สรุปได้ดังนี้

1) โรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม ต้องการให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปช่วยเหลือในการพัฒนาคุณภาพของครูอาจารย์ทั้งที่เป็นครูสอนวิชาสามัญ วิชาชีพ ศาสนาทั้งที่รัฐช่วยเหลือ และที่โรงเรียนจัดจ้างให้มากขึ้น

2) โรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม ต้องการให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยกเลิกรายการที่ส่งไปช่วยเหลือ แต่ควรช่วยเหลือในด้านการจัดจ้างครูโรงเรียน

เอกชนสอนศาสนาอิสลาม เช่นเดียวกับโรงเรียน เอกชนสามัญ

3) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามต้องการให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาช่วยเหลือ ด้านอาคารสถานที่ สื่อการสอน ครูอาจารย์ให้มากขึ้น

4) โรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามต้องการให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปปรับปรุงพัฒนาช่วยเหลือในด้านคุณภาพ ประสิทธิภาพของการศึกษา และการบริหารโรงเรียน

14. ความช่วยเหลือของรัฐบาลคือโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม สรุปได้ดังนี้

1) การพิจารณาให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลคือโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามต้องทำอย่างรัดกุมมีกฎระเบียบแบบแผนสนทนการให้คามช่วยเหลืออย่างจริงจังและสม่ำเสมอโดยต้องพิจารณาจัดอันดับความสำคัญให้เหมาะสมกับความต้องการของโรงเรียนด้วย

2) รัฐควรมีกำหนดระยะเวลาในการให้ความช่วยเหลือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นระยะ ๆ และเมื่อถึงระยะเวลาหนึ่งน่าจะลดลง และงคการช่วยเหลือเมื่อถึงเวลาที่โรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามสามารถช่วยเหลือตนเองได้

15. การพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม สรุปได้ดังนี้

1) โรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามยังขาดมาตรฐานในด้านวิชาวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ และความรู้รอบตัว ทั้งนี้ เนื่องจากขาดครูอาจารย์ที่มีความรอบรู้ความสามารถและปริญญครู อาจารย์ในวิชาเหล่านี้ยังขาดแคลนอีกมาก รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาช่วยเหลือโดยรีบด่วน

2) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ควรจะนำวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีวิทยาสสมัยใหม่มาใช้ในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน เอกชนอย่างสูงสุด และต้องไม่ขัดกับหลักการของศาสนาอิสลาม

3) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ควรจัดการ เรียนการสอนให้ ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในวิชา ศาสนา สามัญ และอาชีพ เป็นที่ยอมรับและสามารถ

นำความรู้ขึ้นไปประกอบอาชีพและเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับสูงได้

4) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควรที่จะวางขั้นตอนและวิธีการในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาอย่างละเอียดรอบคอบโดยจัดรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดอบรม สัมมนา การนิเทศ การเผยแพร่ความรู้ ในรูปแบบต่าง ๆ ทางสื่อมวลชนอย่างสม่ำเสมอ

5.) หลักสูตรของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามฯ ที่ได้รับการปรับปรุงใหม่ก่อนนำไปใช้จริง ควรจะพิจารณาให้รอบรอบ ระมัดระวังโดยต้องร่วมมือกันทุกฝ่าย เช่น โรงเรียนเอกชนคาทอลิกและครูสอนศาสนาอิสลาม ครูสอนวิชาสามัญวิชา ผู้เรียน และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องอาจจะต้องมีการทดลองใช้หลักสูตรก่อนที่จะมีการนำไปใช้จริง เพื่อป้องกันการต่อต้าน หักค้ำจากโต๊ะครู และบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ และเพื่อหาทางแก้ไขข้อบกพร่องของหลักสูตร และควรใช้เวลาในการดำเนินการ

6) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามน่าจะมีหน่วยงานกลางในการพัฒนาให้ความช่วยเหลือทางด้านคุณภาพทางการศึกษาโดยตั้งเป็นศูนย์กลางระดับอำเภอ จังหวัด และเขตการศึกษา

16. ความช่วยเหลือทางด้านบุคลากร ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสรุปได้ดังนี้

1) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามน่าจะช่วยเหลือเกี่ยวกับ เงินเดือน และสวัสดิการต่าง ๆ แก่ครูที่โรงเรียนจัดจ้างให้เพิ่มมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เพื่อเพิ่มขวัญและกำลังใจ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา

2) รัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรหาทางช่วยเหลือผู้ที่มีวุฒิการศึกษาต่างประเทศ ที่เข้าไปเป็นครูอาจารย์สอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามให้มีโอกาสบรรจุเป็นข้าราชการครูให้มากที่สุด โดยเฉพาะครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

17. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามกับชุมชน.

1) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามน่าจะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มากขึ้นโดยเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ วิทยาการใหม่ ๆ โดยเฉพาะทางด้าน การเกษตร การสหกรณ์แก่ชุมชน

2) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควรจะมีสมาคมที่เป็นศูนย์กลาง สร้างความเข้าใจระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ การให้ความช่วยเหลือผู้เรียน การสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีของคนในชาติ

ส่วนที่ 2 อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้แบ่งการอภิปรายผลออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 อภิปรายผลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ตอนที่ 2 อภิปรายผลเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ตอนที่ 1 อภิปรายผลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

สภาพและปัญหาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการวิจัย เอกสารพบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นโรงเรียนที่ดั่งขึ้นโดยเอกชน ซึ่งได้แปรสภาพและปรับปรุงมาจากปอเนาะเดิม ซึ่งปอเนาะเดิมได้จัดการเรียนการสอนวิชาศาสนาเพียงวิชาเดียว ต่อมารัฐบาลได้เข้าไปให้ความช่วยเหลือในด้านการเงิน อาคารสถานที่ บุคลากร เท่าที่จำเป็น เพื่อความมั่นคงของจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเปลี่ยนหลักสูตรให้มีการเรียนการสอนวิชาสามัญ และวิชาชีพเพิ่มขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคม โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ปัจจุบันนี้ ได้รับความนิยมนจากผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้าเรียนมากขึ้น คือหลังจากพ้นจากการศึกษาภาคบังคับแล้ว ส่วนใหญ่จะมุ่งเข้าเรียนในโรงเรียนประเภทนี้ แต่ถึงแม้ว่ารัฐบาลได้ให้ความช่วยเหลือแล้วก็ตาม โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ก็ยังมีปัญหาและอุปสรรคในหลาย ๆ ด้าน ที่สำคัญคือ การบริหารผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณภาพและประสิทธิภาพ ขาดแคลนครูและครูยังคงคุณภาพ ขาดอุปกรณ์และสื่อการสอน ตลอดจนอาคารสถานที่ ซึ่งก็จะเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และจะส่งผลกระทบต่อผู้เรียน โรงเรียน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้เกิดการสูญเสียเปล่าทางการศึกษา เพราะรัฐบาลได้ใช้งบประมาณอุดหนุนเป็น

จำนวนมาก แต่ผลที่ออกมาไม่คุ้มค่า ซึ่งมีเหตุดังกล่าวนี้อาจยังมีต่อไปในอนาคต ซึ่งสภาพและปัญหาเหล่านี้สอดคล้องกับการวิจัยของวิทยา บุญสม ที่พบว่า "การบริหารการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้นผู้บริหารส่วนใหญ่มีวุฒิทางวิชาสามัญต่ำ ประกอบกับไม่เข้าใจระเบียบวิธีการบริหารสถานศึกษาในรูปแบบของโรงเรียนเอกชน" (วิทยา บุญสม 2521 : จ) และเสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ พบว่า "ปัญหาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม คือ จำนวนและคุณภาพของครู การดำเนินการสอนวิชาชีพ การดำเนินงานทั่ว ๆ ไป และเงินอุดหนุนการศึกษาของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษา และเกี่ยวกับครูช่วยสอนวิชาสามัญอีกด้วย (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ 2524 : 155-156) นอกจากนี้ก็ยังมีปัญหาอื่น ๆ ที่สำคัญ ดังนี้

1. ปัญหานักเรียนที่จบจากโรงเรียนแล้วส่วนหนึ่งไปศึกษาต่อยังต่างประเทศด้วยเหตุผลที่ว่าสถาบันการศึกษาระดับสูงที่จะตอบสนองความต้องการของนักเรียนเหล่านั้นยังไม่มีภายในประเทศ การที่นักเรียนบางส่วนไปศึกษาต่อยังต่างประเทศดังกล่าวได้นำปัญหาอื่น ๆ ความมา อันคาบเกี่ยวกับปัญหาเศรษฐกิจและความมั่นคงแห่งชาติ และนักเรียนที่ไปศึกษาต่อยังต่างประเทศที่กล่าวนี้ส่วนใหญ่ไม่สามารถทราบจำนวนที่แน่นอนได้ เท่าที่ตรวจสอบได้แต่ละปีมีจำนวนแนวโน้มที่สูงขึ้น ทั้ง ๆ ที่นักเรียนในโรงเรียนประเภทนี้ส่วนใหญ่ได้เรียนวิชาสามัญในอันที่จะเป็นรากฐานสำหรับการศึกษาคือในประเทศไทยแล้วก็ตาม

2. มีนักเรียนส่วนหนึ่งที่จบการศึกษาวิชาศาสนาแล้วไม่มีโอกาสศึกษาต่อเมื่อออกไปประกอบอาชีพก็ไม่มีหลักประกันได้ว่าจะสามารถดำรงชีวิตที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาประเทศชาติอย่างเพียงพอ และจำนวนนักเรียนที่ไม่มีโอกาสศึกษาต่อเหล่านี้ก็นับวันจะมีแนวโน้มสูงขึ้น (เขตกการศึกษา 2 2524 : 80)

3. สาเหตุหนึ่งของความล้มเหลวในการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ผ่านมา คือการพัฒนาตามเจตนารมณ์ของรัฐเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งการกระทำจากเบื้องบนลงมาเพียงทางเดียวไม่อาจประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ข่าวทักษิณ 2522 : 20) นอกจากนี้ก็ด้วยเหตุผลที่ผ่านมาไม่ได้สนองตอบความต้องการทางด้านจิตใจและทางกายของชาวไทยมุสลิม เพราะความหลักศาสนาแล้วมุสลิมสนใจการศึกษามาก (ข่าวทักษิณ 2522 : 20-21) ซึ่งถึงเวลาแล้วที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหารับปรุงคุณภาพของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามต่อไป

ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์และแบบสอบถามพบว่า

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามได้รับความนิยมจากผู้เรียนและผู้ปกครองจากจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างมาก และสามารถเป็นตัวแทนของสังคมมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้สามารถรักษาวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ภาษา และที่สำคัญคือ เป็นสถาบันที่สืบทอดศาสนาอิสลามไว้ได้อย่างเหนียวแน่น ซึ่งการเรียนศาสนาอิสลามอย่างเป็นระบบในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่จัดอยู่ในปัจจุบันนี้จะยังสำคัญและจำเป็นต่อไปในอนาคต แต่การเรียนวิชาศาสนาอิสลาม โดยไม่เรียนวิชาสามัญและวิชาชีพ ทำให้มีอุปสรรคต่อการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ ดังนั้นวิชาสามัญและวิชาชีพที่เปิดสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีแนวโน้มว่าจะได้รับความนิยมมากขึ้นในอนาคต โดยเฉพาะอาชีพระยะสั้น ที่เกี่ยวกับการช่าง การเกษตรที่เหมาะสมกับท้องถิ่น และผู้ปกครองที่มีฐานะดีที่ทันสมัย จะนิยมส่งเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่มีขนาดใหญ่และมีชื่อเสียง มีการสอนวิชาสามัญ และวิชาชีพด้วย และที่สำคัญคือโรงเรียนจะเรียกเก็บค่าเทอมและค่าบำรุงการศึกษาจากผู้เรียน โรงเรียนที่มีคุณภาพและมาตรฐานดีมีความพร้อม ดังนั้น โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางมีแนวโน้มว่าจะช่วยเหลือตนเองได้อย่างเช่นโรงเรียนเอกชนทั่วไป และการปิดกั้นการเรียนการสอนวิชาศาสนาอิสลามจะมีผลกระทบต่อจังหวัดชายแดนภาคใต้และเกี่ยวเนื่องกับต่างประเทศได้ โรงเรียนเอกชนขนาดเล็กที่คอยคุณภาพไม่มีผู้เข้าเรียนจะปิดตัวลง และการเสียชีวิตของโต๊ะครูก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้โรงเรียนเอกชนต้องปิดตัวลง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีปัญหาเกี่ยวกับเด็กออกกลางคันสูง โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่เปิดสอนวิชาศาสนาอิสลามอย่างเดียว จะไม่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล มีแนวโน้มว่าจะปิดตัวเองในที่สุด และจะไม่ได้รับความนิยมของผู้ปกครองในการที่จะส่งบุตรหลานเข้าเรียน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีส่วนช่วยแบ่งเบาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้มาก ประเทศมุสลิมในแถบตะวันออกกลาง ได้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทางการเงินแก่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และมีการให้ทุนไปศึกษาต่อ ๗ ต่างประเทศเท่าที่ผ่านมานิยมเรียนวิชาศาสนาอิสลาม แต่ปัจจุบันและอนาคตมีแนวโน้มว่าจะศึกษาวิชาอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น วิทยาศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ แพทย์ศาสตร์ เป็นต้น การศึกษาต่อของนักเรียนไทยมุสลิมนิยมไปในประเทศตะวันออกกลางมากกว่ายุโรปและอเมริกา

ตอนที่ 2 อภิปรายผล เกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาของโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม

2.1 ส่วนนี้ เป็นการอภิปรายผลเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ค้นพบจากเทคนิคเคลฟาย โดยพิจารณาความหัวข้อต่อไปนี้
 ความหมายของโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม บทบาทและหน้าที่ของโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม นโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม จุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม หลักสูตรของโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม บทบาทของผู้สอนในโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม บทบาทของผู้เรียนในโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม กระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม การวัดและการประเมินผลในโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม การบริหารในโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม

1. ความหมายของโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ผลการวิจัยพบว่า คำนี้ความหมายของโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาของกลุ่มอนุรักษ์นิยมโน้มหนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิสารัตถนิยม คือมีความเชื่อว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามคือสถาบันที่ให้การอบรมสั่งสอน สืบทอดศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ภาษาและความ เชื่อ แก่สังคม

ผลการวิจัยสอดคล้องกับความเห็นของสมาน ใจปราชญ์ ที่กล่าวว่า "โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม คือ สถานศึกษา การสอน และเรียนวิชาศาสนาอิสลาม" (สมาน ใจปราชญ์ 2516 : 1) และความเห็นของ อุทัย หิรัญโค ได้ว่า "โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม คือ สถานศึกษาที่อบรมสั่งสอนศาสนาอิสลามของชาวไทยมุสลิม เพื่อให้มีความรู้ทางศาสนาอิสลามสามารถปฏิบัติศาสนกิจได้ รู้จักบำเพ็ญกิจวัตรประจำวัน ตลอดจนความสัมพันธ์ทางครอบครัว และบรรดกตามหลักศาสนาอิสลาม" (อุทัย หิรัญโค 2521 : 76) นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการทางสังคมศาสตร์ได้ให้ความหมายแตกต่างกันไปอีกว่า "ถ้าพูดในเชิงสังคมวิทยาแล้ว โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ) ก็คือ องค์การทางสังคมที่ทำหน้าที่สืบทอดศาสนา วัฒนธรรมนั้นเอง (เขตการศึกษา 2 2531 : 2) ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่แต่ละสังคมถือว่าเป็นสิ่งที่ดำรง เป็นแบบฉบับของชีวิต ซึ่งคนส่วนใหญ่หวงแหนและปกป้องรักษา (อารัง สุทธาศาสตร์ ๕๖๕๑ : 16-18)

ดังนั้นจะเห็นว่าความสำคัญอันดับแรกที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามก็คือการศึกษาอบรม สืบทอด ศาสนา และวัฒนธรรมแก่สังคมนั่นเอง

2. บทบาทและหน้าที่ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทและหน้าที่ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ไน้มุ่งไปทางปรัชญาการศึกษากลุ่มอนุรักษนิยม ไน้มุ่งหนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิสารัตถนิยมและสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษากลุ่มเสรีนิยม ไน้มุ่งหนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิพัฒนาการนิยม คือพบว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะต้องมีบทบาทและหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนวิชาศาสนาอิสลามให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้คือพัฒนาความรู้ในด้านวิชาชีพวิชาสามัญแก่ผู้เรียนอย่างมีมาตรฐานและคุณภาพโดยรีบเร่ง และนอกจากนี้ควรจะมีบทบาทและหน้าที่ในการให้การศึกษอบรม เผยแพร่ความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อปวงชนและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของอาจารย์ ณรงค์ฤทธิ์ สักการณรงค์ ที่ว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีความจำเป็นสำหรับไทยมุสลิม เพราะเป็นสถานที่ให้กับกลุ่มบุตร กุลธิดา และเยาวชนมุสลิมได้ศึกษาหาความรู้ในด้านวิชาศาสนาอิสลามซึ่งเป็นแม่บทในการดำรงชีวิตโดยเฉพาะไม่ว่าในอดีตหรือปัจจุบัน (ณรงค์ฤทธิ์ สักการณรงค์ 2526 : 51) และอารัง สุทธาศาสตร์ กล่าวว่า "เนื่องจากมุสลิมทุกคนมีความเชื่อว่า มุสลิมทุกคนจะต้องมีหน้าที่ที่จะต้องเรียนรู้และเผยแพร่ศาสนาของตน ดังนั้นผู้ปกครองจึงนิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในสถานศึกษาสอนศาสนาอิสลามที่อยู่ในรูปของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ป่อเนาะ) เสียเป็นส่วนใหญ่เพราะถือว่าเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่สอนศาสนาอิสลามที่สืบทอดศาสนาและวัฒนธรรมนั่นเอง" (อารัง สุทธาศาสตร์ 2525 : 17) เมื่อเป็นเช่นนี้โรงเรียนต้องมีหน้าที่และบทบาทดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตาม หลักการของศาสนาอิสลามยังต้องทำหน้าที่กว้างขวางออกไปอีก ดังเช่น อารัง สุทธาศาสตร์ ได้กล่าวว่า "ขอบข่ายของศาสนาอิสลามนั้น กว้างขวางครอบคลุมวิทยาการของมนุษย์ทุกด้านไม่ว่าจะเป็นความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ จริยศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และไม่ว่าจะเป็นวิทยาการอื่น ๆ รวมความแล้วไม่มีความรู้ใด ๆ ที่รอดพ้นจากขอบข่ายวิทยาการอิสลามได้ (อารัง สุทธาศาสตร์ 2525 : 15) เมื่อเกือบทุกอย่างคุมด้วยหลักการอิสลาม ดังนั้น วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อต่าง ๆ ในสังคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็ย่อมได้รับอิทธิพลจากศาสนาอิสลาม ดังนั้น จึงต้องเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะต้องทำหน้าที่รับใช้ศาสนาและสังคมของคนสืบไป แต่สภาพสังคมปัจจุบัน

ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะทางด้านวัตถุและวิทยาการต่าง ๆ ดังนั้นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจึงต้องคำนึงถึงบทบาทและหน้าที่ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ซึ่งในเรื่องนี้ จรรยา สุวรรณทัต ได้ให้ความเห็นว่า "ความเชื่อตามกระบวนการสังคมประกิดเพียงเท่านั้นคงยังไม่ได้แค่การศึกษาย่อมจำเป็นต้องมีความหมายกว้างกว่านั้น เพราะปัญหาสังคมมีในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ปัญหาการว่างงาน ปัญหาแรงงาน ปัญหาของการเพิ่มของประชากร และการเกิดปัญหาดังกล่าวก็เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมทั้งภายนอกและภายในประเทศนั่นเอง อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จะทำให้เกิดปัญหาคือสังคมและบุคคลมากนักน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับว่า คนในสังคมสามารถปรับตัว และยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้มากนักน้อยเพียงใด (จรรยา สุวรรณทัต 2528 : 1) ดังนั้น โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเมื่ออยู่ในสังคมและมีหน้าที่รับใช้สังคม เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงจึงจำเป็นต้องปรับบทบาทและหน้าที่ของคนให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคม เป็นต้นว่าโรงเรียนจำเป็นต้องเปิดหลักสูตรวิชาชีพและเฉพาะอาชีพระยะสั้นแทนที่จะเปิดสอนวิชาศาสนาอิสลามและวิชาสามัญที่เด็กเรียนจบแล้วทำอะไรไม่เป็นในกรณีที่ไม่สามารถศึกษาต่อได้ แต่ถ้าเรียนอาชีพจะได้มีอาชีพคิดค้ำหลังจากการจบการศึกษาไปแล้ว เมื่อเป็นเช่นนั้นนอกจากโรงเรียนจะต้องเอาใจใส่ในเรื่องศาสนา สังคม วัฒนธรรม ประเพณี ภาษาที่เป็นลักษณะเฉพาะของไทยมุสลิมที่ได้รับอิทธิพลของศาสนาอิสลามแล้ว โรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดจากความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในสังคมด้วย

3. นโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ผลการวิจัยพบว่า นโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีแนวโน้มไปทางปรัชญาการศึกษากลุ่มอนุรักษนิยม ไน้หนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิสารัตถนิยมและสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษากลุ่มเสรีนิยม ไน้หนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิพัฒนาการนิยม คือมีความเชื่อว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควรจะมีนโยบายการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในวิชาศาสนาอิสลามจนสามารถนำไปปฏิบัติ ส่วนคน และอบรมสั่งสอนผู้อื่นได้ โรงเรียนจะต้องมีนโยบายในการจัดการศึกษาวิชาสามัญ และวิชาชีพความเหมาะสมกับสภาพสังคมของคน และต้องการของผู้เรียนควรจะต้องจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชุมชน สังคม และทางราชการ โดยโรงเรียนควรทำหน้าที่เป็น

ศูนย์กลางในการสร้างความเข้าใจอันดีและที่สำคัญคือโรงเรียนฯ ควรจะมีนโยบายในการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความสำนึกในความเป็นไทยและมีความเทิดทูนในสถาบันชาติ ศาสนา กษัตริย์ มีความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยแก่ผู้เรียน ความเชื่อนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรพล โทพิศ ที่พบว่า "นักศึกษาทั้งชายและหญิงที่นับถือศาสนาอิสลามในวิทยาลัยครูยะลา มีค่านิยมทางศาสนาสูงสุดซึ่งแสดงถึงความมีศรัทธาเชื่อมั่นในศาสนาเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากศาสนาอิสลามมีลักษณะเป็นทั้งกฎหมายและระเบียบ ประเพณี ตลอดจนวิธีการปฏิบัติที่ชาวไทยมุสลิมทุกคนต้องถือปฏิบัติตามไม่มีข้อยกเว้นกิจวัตรประจำวันหลายประการผูกพันอยู่กับบทบัญญัติของศาสนา" (สุรพล โทพิศ 2518 : 99) และสอดคล้องกับความเห็นของ อัล กอรฏอวี ที่กล่าวว่า "ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาแห่งสังคม ค่ายเหตุนี้อิสลามจึงพยายามสร้างและจัดระเบียบสังคมที่ดี พยายามสร้างคนดี (ศอลิห) ยิ่งกว่านั้นอิสลามถือว่าความดีทั้งหมดที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นมาจากความดีของปัจเจกบุคคลในสังคมนั้นเอง และมุสลิมคนใดแยกตัวเองจากสังคมไปอยู่ในถ้ำหรือในป่าเขา ลำเนาไพร เพื่อบำเพ็ญตบะ เช่น ซี โพร ถือเป็นบุคคลที่หลุดพ้นจากการเป็นอิสลาม ซึ่งปรากฏในคำสอนแห่งอิสลาม (ยูสุฟ อัล อชรฏอวี 2526 : 9)

เมื่อเป็นเช่นนี้ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามซึ่งเกิดขึ้นจากความต้องการของสังคมมุสลิมโดยตรง จึงจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์สอดคล้องกับหลักการของอิสลาม คือให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในวิชาศาสนาอิสลาม สามารถเป็นแบบอย่างและสามารถสั่งสอนบุคคลอื่น ๆ ในสังคมได้ ซึ่งโรงเรียนจะต้องยึดและปฏิบัติตามนโยบายให้ได้ ถึงแม้ว่าสภาพสังคม วิทยาการต่าง ๆ ตลอดจนเทคโนโลยีอันทันสมัยเข้ามากระทบก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปก็ตามดังที่ ดร.อิมรอล มะลูลีม กล่าวว่า "แม้โลกจะเจริญรุดหน้าไปไกลแล้วก็ตามแต่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนายังมีอิทธิพลอยู่เหนือจิตใจของมุสลิมทุกแห่ง การเรียนการสอนศาสนานั้นจำเป็นอย่างยิ่งยวดเพราะศาสนาบังคับให้ทุกคนต้องมีความรู้เบื้องต้นหรือที่มาของศาสนาเป็นอย่างดี (ฟิรดูมิน) การมนัสการต่อพระเจ้านั้นมุสลิมทุกคนต้องรู้ทั้งพิธีกรรมเหล่านั้นเป็นอย่างดี" (อิมรอล มะลูลีม 2525 : 34) แต่ถึงอย่างไรก็ตามแม้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะเน้นหนักในเรื่องที่เกี่ยวกับการถ่ายทอดศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี เป็นหลักก็ตาม แต่ก็ไม่ได้บังคับเสียทีเดียวว่า จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลย ดังผลการวิจัยที่ค้นพบว่า มีบางข้อที่สอดคล้องกับกลุ่มเสรีนิยม ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับความเห็นของ ประสงค์ สุ่นศิริ (2526 : 19-20) ที่กล่าวว่า "การให้ความรู้ทางศาสนาอิสลามอย่างถูกต้องแก่ประชาชนเป็นสิ่งดีและจำเป็น

แต่ควรจะได้เน้นการสอนศาสนาให้สามารถประยุกต์เข้ากับสถานการณ์ดำเนินชีวิตและการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศได้เป็นอย่างดี ควบคู่กับวิชาศาสนา เพื่อความก้าวหน้าและความเข้าใจอันดีต่อกัน" และก็สอดคล้องกับความเห็นของ จำลอง สวนคุณานนท์ (2518 : 42 - 43) ที่กล่าวถึงโรงเรียนเอกชนว่า "เป็นสถาบันเบ็ดเสร็จทางสังคม คือเป็นทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา การเมือง และการปกครอง เป็นต้นแทบจะกล่าวได้ว่าเป็นการยากที่จะหาสถาบันหรือองค์การอื่นใดที่จะมีบทบาท กว้างขวาง เสมอเหมือนได้" เมื่อเป็นเช่นนี้ โรงเรียนเอกชนจึงเป็นสถาบันที่จะอำนวยประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษา วัฒนธรรม ชุมชน การเมืองและการปกครองในพื้นที่ได้และยังสามารถสร้างสรรค์ความเจริญมั่นคงให้แก่ชาติได้ในที่สุด

โดยสรุปแล้ว ถึงแม้ว่าการวิจัยพบว่า นโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนจะเน้นหนักในวิชาศาสนา และสังคมวัฒนธรรมประเพณีซึ่งเป็นแนวอนุรักษนิยมก็ตามแต่ผลการวิจัยยังพบว่า นโยบายดังกล่าวมีความสอดคล้องกันแนวเสรีนิยมอยู่บ้างในบางส่วน คือการสร้าง ความเข้าใจอันดีระหว่างชุมชน สังคม และการจัดการศึกษาควรจะสร้างความสำนึกในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความศรัทธาในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น ซึ่งเมื่อพิจารณาวิเคราะห์แล้วนโยบายทั้งสองแนวดังกล่าวนี้ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สามารถที่จะปฏิบัติได้ และจะเกิดผลดีต่อผู้เรียนโรงเรียนสังคมและประเทศชาติสืบไป

4. จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

จากการวิจัยพบว่า จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ไน้มุ่งไปทางปรัชญาการศึกษากลุ่มอนุรักษนิยมซึ่งเน้นหนักไปทางปรัชญาการศึกษา ลัทธิสารัตถนิยมและสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษากลุ่ม เสรีนิยมเน้นหนักไปทางปรัชญาการศึกษา ลัทธิพัฒนาการนิยม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในวิชาศาสนาอิสลามที่ทุกคนต้องคามหลักการของศาสนาอย่างแท้จริง เพื่อความสมบูรณ์ทางด้านคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนความมีเหตุผลของผู้เรียนและเพื่อ คำรงสืบทอดศาสนาอิสลาม สังคมวัฒนธรรมประเพณีความเชื่อของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้และให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคม สามารถแก้ปัญหาของสังคม และสามารถนำความรู้วิชาสามัญและวิชาชีพไปพัฒนาเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของคนและสังคมได้

คิซัน ซึ่งสอดคล้องกับที่ ชัคคิยา กรรณสูตร (2525 : 2-3) ที่กล่าวว่า "ความ เชื่อและ ขนบธรรมเนียมประเพณีเกี่ยวกับศาสนานั้น มิใช่เป็นเพียงแค่ว่าศาสนาเท่านั้น หากเป็นวิถีทางการ ดำรงชีวิตอันรวมไว้ด้วยอุดมการณ์ ลักษณะทางด้านการเมืองและการปกครอง หรืออาจจะกล่าว ได้ว่าศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของอิสลาม ดังนั้นสังคมมุสลิมจึงเป็นขบวนการที่ทำหน้าที่เป็น ตัวแทนและถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น และมีใช้การถ่ายทอดศาสนาหรือพิธีกรรมที่ เกี่ยวกับศาสนาเท่านั้น แต่เป็นการแสดงถึงจุดเน้นที่สัมพันธ์เชื่อมโยงเป็นข่ายใยผสมผสานแน่น เข้าสู่ศูนย์กลางที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันคือ ภาวะแห่งเอกภาคของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของซึ่งต่างจากสังคม อื่นที่ไม่ใช่อิสลาม (ชัคคิยา กรรณสูตร 2525 : 2-3) และศาสนาอิสลามไม่ได้แบ่งแยกว่า กิจกรรมใดเป็นกิจกรรมของสงฆ์ และกิจกรรมใดเป็นกิจกรรมของฆราวาส การที่อิสลามมิได้แบ่ง แยกกิจกรรมใดเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโลกและกิจการใดที่เกี่ยวกับศาสนา ซึ่งในเรื่องนี้เขตการ ศึกษา 2 ได้กล่าวว่า "เมื่อเป็นเช่นนี้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามซึ่งเป็นสถาบันทาง ศาสนาโดยตรงจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีจุดมุ่งหมายที่จะสนองตอบเจตนารมณ์ของศาสนา อิสลามเป็นหลัก (เขตการศึกษา 2 2531 : 4-5) แต่ก็มิใช่จะเน้นแค่เฉพาะศาสนาอิสลามแต่ เพียงอย่างเดียวแต่จำเป็นต้องศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม ดังปรากฏคามหลักฐานของศาสนา อิสลามความว่า

- ก. โฟพระเจ้าผู้เป็นเจ้าจงบันดาลในโลกนี้ซึ่งความดี และโลกหน้าซึ่งความดี
- ข. ผู้ที่ประสงค์จะได้ดีในโลกนี้จงศึกษา ผู้ประสงค์จะได้ดีในโลกจึงศึกษาผู้ที่ ประสงค์จะได้ดีทั้งสองโลกจงศึกษา
- ค. จงศึกษาคั้งแต่อยู่ในเปลจนถึงหลุมฝังศพ
- ง. จงปฏิบัติภารกิจในทางโลกเหมือนเจ้าจะคงอยู่ตลอดไป และจงปฏิบัติภารกิจทาง ศาสนาเหมือนเจ้าจะตายในวันพรุ่งนี้ ฯลฯ (โมฮัมมัด อับดุลกาเดร์ ๕527 : 13-14)

และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เวียง สาครสินธุ์ ที่พบว่า

"...มุสลิมทุกคนจำต้องศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม ที่จำเป็นต้องศึกษาทางโลก ก็เพื่อใช้มีความรู้ความชำนาญในวิชาชีพสาขาต่าง ๆ เพื่อจะได้ประกอบอาชีพ และดำรงตนอยู่ในโลกนี้ด้วยความมีความสุขและจำต้องศึกษาทางธรรมนั้น ก็เพื่อให้มี ความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับศาสนกิจได้ถูกต้อง ตั้งตนอยู่ในศีลธรรมอันดี ประพฤติตนใน ทางที่ดีที่ชอบ สามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้ดี เป็นพลเมืองดีของชาติและประกอบ คุงงามความดีเพื่อเป็นระเบียบเรียบร้อยสำหรับความสุขในโลกหน้า" (เวียง สาครสินธุ์ 2511 : 69-70)

เมื่อพิจารณาคำกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าศาสนาอิสลามให้ความสำคัญแก่การศึกษา ทั้งทางโลกและทางธรรม ดังนั้น โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจึงต้องกำหนดจุดมุ่งหมาย ของการจัดการศึกษา เพื่อสนองหลักการที่สำคัญนี้ การที่โรงเรียนในอดีตและปัจจุบันให้ความสำคัญ เฉพาะวิชาศาสนา ลดความสำคัญของวิชาชีพ และวิชาสามัญลงนั้น แสดงว่าการทำหน้าที่ ของโรงเรียนยังไม่สมบูรณ์ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอนาคตควรมีจุดมุ่งหมาย ที่สอดคล้องกับหลักการนี้ และสอดคล้องกับเขตการศึกษา 2 ที่กล่าวว่าจุดมุ่งหมายของการจัด การศึกษาเรื่อยมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่า "โรงเรียนสอนศาสนามีการเปลี่ยนแปลงใน รายละเอียดไปบ้าง แต่ก็ไม่แตกต่างไปจากเดิมมากนัก คือยังรักษาจุดมุ่งหมายหลักไว้ คือศาสนา เพียงแต่มีการเน้นในเนื้อหาวิชาศาสนา แตกต่างกันบ้างตามความเหมาะสมของผู้สอนระดับความ เชื่อถือค่านิยมทางศาสนาของประชาชนและสังคมเป็นเครื่องกำหนด (เขตการศึกษา 2 2531 : 4-5)

จากคำกล่าวนี้แสดงว่าโรงเรียนก็เป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงและ ในปัจจุบันและอนาคตโรงเรียนยิ่งจะเข้ามามีบทบาทที่สำคัญมากขึ้น ดังนั้นไม่เป็นการยากเลยที่ โรงเรียนจะจัดการศึกษาให้สนองตอบตามหลักการของศาสนาอย่างจริงจัง และถูกต้องเพราะ โรงเรียนมีความพร้อมอยู่แล้วโดยเฉพาะผู้รู้ทางศาสนา (โต๊ะครู) ที่ประชาชนเชื่อ ศรัทธา ในตัวของบุคคลเหล่านี้อยู่แล้วที่พร้อมที่จะช่วยเหลือสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและสลับซับซ้อน ในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาการศึกษาทั่วไปของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ที่ว่า "พัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ความคิด คุณธรรม หลานามัยที่สมบูรณ์ มีทักษะในการประกอบ อาชีพ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เป็นกำลังในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (สำนัก งานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2527 : 23) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภา ใจบุญ (2530 : 189) ที่พบว่า "มุ่งให้สามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ เพื่อประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ มีทักษะการทำงานร่วมกัน มีความเป็น ประชาธิปไตย รู้จักมองการณ์ไกลใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง มีความรับผิดชอบ ร่วมกันแก้ปัญหาทั้งของตนเองผู้อื่นและสังคม เมื่อเป็นเช่นนี้การศึกษาจะต้องปรับให้สอดคล้องกับ สภาพสังคม โดยเฉพาะในยุคหน้า ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงในอัตราที่รวดเร็ว ใครก็ตามที่สามารถ ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก็จะสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างสุขสบาย ส่วนผู้ที่ปิด ประตูปิดไม่ยอมรับการศึกษาค้นคว้าคิดค้นข่าวสารอย่างกระชั้นชิดต่อเนื่องสม่ำเสมอแล้ว ก็ย่อมจะ

ทำให้การดำรงชีวิตที่ดีเกิดขึ้นไม่ได้" ดังนั้นการกำหนดจุดมุ่งหมายของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม นอกจากจะเน้นศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี ภาษา เป็นหลักแล้ว แต่สิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้คือต้องกำหนดจุดมุ่งหมาย โดยคำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมและความเจริญทางด้านวิทยาการต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง มีความสมดุลในด้านความรู้และคุณธรรมทางศาสนาซึ่งเป็นสิ่งที่พึงประสงค์ในระบบการศึกษาในปัจจุบันและอนาคตที่มักจะขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไป

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในส่วนที่เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายการศึกษา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะเป็นไปในแนวอนุรักษนิยม แต่ในบางส่วนจะสอดคล้องกับแนวคิดทางด้านเสรีนิยม

5. หลักสูตรของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

การวิจัยพบว่า หลักสูตรของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามโน้มไปทางปรัชญาการศึกษาของกลุ่มอนุรักษนิยมและโน้มหนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิสาร์คตนิยม และบางส่วนสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษากลุ่มเสรีนิยมโน้มหนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิพัฒนาการนิยมคือพบว่า ควรจัดหลักสูตรในรูปของการบูรณาการกันในทุกวิชาทั้งวิทยาศาสตร์สามัญและวิชาชีพ คือในอนาคตไม่ควรแยกกันดังเช่นปัจจุบัน แต่ควรจะมีเนื้อหาที่เหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียน คือ มีจำนวน คาบ เวลา สอดคล้องกับเนื้อหา และที่สำคัญคือ หลักสูตรควรเน้นเนื้อหาที่สร้างระเบียบวินัย เครื่องครัดในศีลธรรม จริยธรรม คำสั่งสอนของศาสนาอิสลามเป็นหลัก ดังนั้นพบว่า หลักสูตรของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเน้นเนื้อหาวิชาเป็นหลักและจะเน้นทางด้านค่านิยม และวัฒนธรรมของสังคมที่จะรักษาไว้ หลักสูตรจึงต้องปรับปรุงเนื้อหาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และควรมีความยืดหยุ่นในตัวสอดคล้องกับนโยบายของชาติ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีเสรีภาพในการเรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจและเห็นว่าสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับที่ศีกดา ปรากฏ์ประทานพร 2526 : 86) ที่กล่าวว่า หลักสูตรแบบยึดเนื้อหาเป็นศูนย์กลาง และสอดคล้องกับที่ คาร์ล เอพแชนโซน กล่าวว่า หลักสูตรไม่ยากหรือง่ายเกินไป หลักสูตรควรพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียน ทำให้มีความพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาในชีวิตประจำวันได้" และ คร.ปริดา ประพฤติกชอบ (2526 : มปน.)

ได้เสนอความคิดเห็นที่สอดคล้องกับการวิจัยว่า "หลักสูตรควรเป็นไปในลักษณะรายวิชา ควรเปลี่ยนเป็นตำราอื่น ๆ ใหม่ๆ ซึ่งมีทั้งภาษาไทยและยาริโดยสามารถเรียนรู้ได้รวดเร็ว กว่า ควรแบ่งวิชาออกเป็นย่อย ๆ หรือการผสมผสานวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และสอดคล้องกับ ระบบวิชาสมัยใหม่ แต่ก็ไม่ควรลืมแบบฉบับของปอเนาะเดิม" เมื่อเป็นเช่นนี้การเปลี่ยนแปลงไป ในลักษณะใดก็ตามโรงเรียนก็ยังคง เน้นเนื้อหาวิชาความรู้เป็นสิ่งสำคัญโดยเฉพาะเนื้อหาของ ศาสนาอิสลาม แต่ในสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปวิทยาการและความรู้ ต่าง ๆ ได้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วเมื่อเป็นเช่นนี้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามซึ่งเป็น สถาบันรับใช้ประชาชนในสังคมจึงจำเป็นต้องจัดหลักสูตรที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ที่กล่าวมาซึ่ง ไพฑูรย์ ลินลาร์คน์ (2530 : 1) ได้กล่าวว่า "หลักสูตรคือไปของโรงเรียน ควรจะเป็นหลักสูตรเชิงรุกที่มีลักษณะนำในเชิงแนวคิดและทิศทางของบุคคลและสังคมอีกด้วย" และ พจน์ สะเพียรชัย ยังได้กล่าวอีกว่า

...หลักสูตรจึงต้องมุ่งพัฒนาศักยภาพของปัจเจกบุคคลให้มีความรู้พื้นฐาน เป็นเครื่องมือ ในการแสวงหาความรู้ต่อไป และในสภาพสังคมที่มีความซับซ้อนและขัดแย้งกันในเชิง โครงสร้างนี้เอง หลักสูตรควรจัดในรูปแบบกว้างและยืดหยุ่นปรับได้ตามสภาพของท้องถิ่น และสังคม (พจน์ สะเพียรชัย 2529 : 13)

นอกจากนี้ สัจจ อุทรานันท์ (2525 : 48-50) ได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกับ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า "หลักสูตรจะต้องมุ่งให้ผู้เรียนได้สำรวจความสนใจและฝึกความพร้อมใจ ในวิชาที่ตนเองถนัดและสนใจ" และสอดคล้องกับการวิจัยของสุภา ใจบุญ (2530 : 192) ที่พบว่า "หลักสูตรควรมุ่งพัฒนาค่านิยม สติปัญญาอันจะเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ต่อไป เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ก็จะส่งผลให้มีทักษะทางความคิด เน้นภาษาไทย และภาษา ค่างประเทศที่เป็นสากล เพราะยุคหน้าเป็นยุคสารสนเทศใครรู้หลายภาษา จะได้เปรียบในการ ดำเนินชีวิตและหลักสูตรควรมีความยืดหยุ่นในด้านเนื้อหาและวิธีการ ปรับได้ตามธรรมชาติของ มนุษย์ ความเป็นจริงของท้องถิ่นและสังคมมุ่งให้คนในสังคม เรียนรู้ร่วมกันมีความสัมพันธ์กับระบบ อื่น ๆ อาทิ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมไทยที่ได้รับการเลือกสรร คุณธรรม จริยธรรม ที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนเน้นวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่เหมาะสมกับสภาพสังคม" และนอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับความเดิมของ ไพฑูรย์ ลินลาร์คน์ (2530 : 7) ที่กล่าวว่า "หลักสูตรในอนาคตนั้น จะจัดหลักสูตรแบบเรียบ ๆ แยก ๆ

ไม่ได้ถือค่อไปควรจะเป็นหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นเชิงรุกและนำในเชิงแนวคิด ซึ่งชี้ทิศทางของบุคคลและสังคมอีกด้วย” เมื่อพิจารณาจากคำกล่าวของบุคคลหลาย ๆ ฝ่ายและจากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า แนวโน้มของการจัดการศึกษาของชาติจะต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โรงเรียนเอกชนซึ่งต้องจัดการศึกษาตามนโยบายของชาติจึงจำเป็นต้องจัดหลักสูตรของโรงเรียนให้สอดคล้องแผนการศึกษาชาติและนโยบายการจัดการศึกษาของชาติเป็นหลัก แต่ถึงอย่างไรก็ตาม โรงเรียนเอกชนในอนาคตก็ยังคงต้องจัดหลักสูตรที่เน้นศาสนาอยู่นั่นเอง แต่ก็จำเป็นต้องเปิดกว้างและจัดหลักสูตรทางศาสนาควบคู่กับวิชาสามัญ วิชาชีพ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิชาชีพและเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในอนาคตเพื่อจะทำให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์แบบตามหลักการของศาสนาอิสลาม

6. บทบาทผู้สอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

การวิจัยพบว่า บทบาทของผู้สอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามโน้มไปทางปรัชญาการศึกษากลุ่มอนุรักษนิยมโน้มหนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิสารัตถนิยม และบางส่วนสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษากลุ่มเสรีนิยมโน้มหนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิพัฒนาการนิยมคือพบว่า บทบาทของผู้สอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามต้องเป็นแบบอย่างที่ดี มีความรู้ดี มีความขยันขันแข็งในการสอนมีคุณธรรมและครูต้องมีหน้าที่กวดขันด้านการเรียนรู้ สร้างระเบียบวินัย ดูแลความประพฤติของผู้เรียนเป็นผู้ส่งเสริมสติปัญญาและความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาต่าง ๆ และนอกจากนี้ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศที่ดีเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคิดและปัญญา มีการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ผู้สอนควรทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และร่วมมือกับผู้เรียนกระตุ้นให้กำลังใจ และต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน ซึ่งเมื่อพิจารณาผลการวิจัย สอดคล้องกับที่ อารง สุทธศาสตร์ (2523 : 18) กล่าวว่า

ศาสนาอิสลามนั้นได้เน้นหน้าที่สืบทอดศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีเป็นพิเศษ ดังนั้นครูอาจารย์ โค้ะครู (ครูสอนวิชาศาสนาอิสลาม) ย่อมจะมีบทบาทมากเพราะถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาอบรมมาก่อน และต้องเป็นบุคคลที่เป็นผู้รู้มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียน และตามหลักการของอิสลาม ถือว่าเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนที่ต้องเรียนรู้และเผยแพร่ศาสนาของตนเอง

และเกียรติ ช่วยการ (2528 : 14) ได้กล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ว่า

การที่ครูได้รับการยกย่องนั้นเป็นเพราะถือว่า ครูอาจารย์เป็นผู้รู้และผู้รู้
ที่ปฏิบัติตามความรู้นั้น เมื่อคำสอนของครูอาจารย์ซึ่งการกระทำของครูอาจารย์
เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ผู้เรียนก็จะทำตามได้ง่ายไม่ไขว่เขวและสับสน ครูก็จะ
เป็นที่ศรัทธาของผู้เรียน รวมทั้งคำสอนนั้นก็นำศรัทธาสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตจริงได้

เมื่อพิจารณาถึงคำกล่าวข้างต้นของบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ที่กล่าวมาก็จะพบว่าครูมี
บทบาทสำคัญมากในโรงเรียน แต่ในปัจจุบันและอนาคต บทบาทของครูอาจารย์ในโรงเรียนมี
แนวโน้มว่าครูอาจารย์จะเริ่มลดบทบาทลงไปทั้งนี้เนื่องมาจากสภาพสังคมวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง
ๆ เข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนของครู ดังเช่น ไพฑูรย์ ลินลารัตน์
(2529 : 84) กล่าวว่า "ครูเป็นบุคคลากรและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการศึกษา ดังนั้น
บทบาทของครูจึงต้องมีความรู้ความคิดที่ทันสมัยให้เหมาะสมกับสภาพที่เปลี่ยนแปลงไป คือครูใน
ปัจจุบันและอนาคต จะเป็นผู้เตรียมการแนะนำและให้คำปรึกษา" และผลการวิจัยของสุภา ใจบุญ
(2530 : 192) ก็พบว่า "ครูจะต้องเป็นผู้คอยสนับสนุนช่วยเหลือแนะนำให้ผู้เรียนได้เกิดการ
เรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะไม่มีความรู้ใด ๆ ที่คงทนถาวรและเป็นพื้นฐาน
ที่ดีเท่ากับวิธีการแสวงหาความรู้" จึงทำให้ครูในปัจจุบันและอนาคตจึงต้องมีบทบาทที่แตกต่าง
ไปจากเดิมดัง เช่น สมชาย (นามแฝง) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า "ครูควรมีความคิดสร้างสรรค์
ประดิษฐ์อุปกรณ์การสอน หรือคิดค้นวิธีการสอนในรูปแบบใหม่ ๆ ให้แก่วงการศึกษ (สมชาย
(นามแฝง) 2527 : 19) เมื่อเป็นเช่นนี้ครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จำเป็นที่จะต้อง
เป็นนักคิดและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์คิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ที่จะใช้ประโยชน์ในการพัฒนา
การเรียนการสอนได้และเรื่องนี้ ทวีป อภิลิทธิ์ ได้กล่าวว่า "ครูยุคใหม่ควรศึกษาสภาพแวดล้อม
ทางสังคม และนำมาถ่ายทอดให้ผู้เรียนทราบถึงปัญหา ให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่วิเคราะห์
ปัญหา หาทางป้องกันและที่สำคัญคือช่วยไม่ให้นักเรียนสร้างปัญหาเสียเอง (ทวีป อภิลิทธิ์
2528 : 10-11) ดังนั้น พอจะสรุปได้ว่าบทบาทของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน
ปัจจุบันและอนาคตนั้นครูยังคงจะมีบทบาทสำคัญอยู่แต่ควรจะมองสภาพสังคม การเปลี่ยนแปลง
ทางด้านเทคโนโลยีวิทยาการต่าง ๆ นำมาประยุกต์ใช้ในการสอนของครูเพื่อจะได้ลดบทบาท
ของครูลง

แต่อย่างไรก็ตามบทบาทของครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามก็ยังคงมีความ
สำคัญอยู่ ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มปรัชญาการศึกษาอนุรักษนิยมอยู่

7. บทบาทของผู้เรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้เรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ไน้มไปทางปรัชญาการศึกษากลุ่มเสรีนิยม ไน้มหนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิพัฒนาการนิยม คือ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควรให้ผู้เรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียน การสอนมากที่สุดเพื่อจะได้รับความรู้และประสบการณ์ตรง ผู้เรียนจะต้องรู้ขอบเขตการทำงาน ร่วมกันเรียนรู้เทคนิควิธีการและที่สำคัญคือผู้เรียนต้องมีความกระตือรือร้นในการเสาะแสวงหา ความรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุดควร เป็นผู้ให้คำแนะนำให้คำปรึกษาเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับผล การวิจัยของทรงวุฒิ สุชาอรรถ ที่พบว่า "ในการเรียนนั้นผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ กระทำด้วยตนเอง และตัดสินใจเลือกทุกอย่างที่คิดว่าเหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด และ ความสนใจของคน แนวเดียวกันผู้เรียนจะต้องรับผิดชอบต่อผลการกระทำที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ต้องมี ผู้สอนคอยให้การดูแลและให้คำปรึกษา (ทรงวุฒิ สุชาอรรถ 2529 : 102) และสุภา ใจบุญ ก็ได้แสดงความคิดเห็นว่าผู้เรียนน่าจะมีแนวคิดที่จะพัฒนาปรับปรุง รู้จักประสานประโยชน์ร่วมมือ ร่วมใจกันทำงานเป็นหมู่คณะ มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของสังคมโดยการฝึกการเลือก ตัดสินใจ วิเคราะห์ วิจารณ์ แก้ปัญหา กล้าแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง เชื่อมั่นในตนเอง และจะต้องมี คุณสมบัติไม่รู้เป็นนิจ โดยตระหนักว่าการเรียนรู้จักต้องกระทำคือเนื่องนั้นอาจจะทำงานไปด้วย ก็ได้ไม่ต้องยึดติดกับสิ่งใด เพราะทุกสิ่งทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาต้องปรับปรุงใจ รู้ความจำเป็นและความเหมาะสมที่สำคัญคือน่าจะมีอิสระในการวางแผนอีกการเรียนรู้ และรับผิดชอบ ด้วยตนเอง (สุภา ใจบุญ 2530 : 196) และสอดคล้องกับที่ ไพฑูรย์ ลินลารัตน์ กล่าวว่า ผู้เรียนต้องได้รับการฝึกฝนให้รู้จักเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ที่จะทำให้เข้าใจ และแก้ปัญหาของ สังคมแต่ต้องอยู่บนพื้นฐานของประชาธิปไตย (ไพฑูรย์ ลินลารัตน์ 2529 : 92) การที่บทบาทของ ผู้เรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาไน้มไปทางปรัชญาการศึกษากลุ่มเสรีนิยม และไน้มหนัก ไปทางปรัชญาการศึกษาสาขาพัฒนาการนิยม สืบเนื่องมาจากปัจจุบันสังคมของจังหวัดชายแดน ภาคใต้ได้เปลี่ยนแปลงไปมากและอย่างรวดเร็ว โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจึงจำเป็นต้อง ปรับปรุงบทบาทของคนโดยเฉพาะบทบาทของผู้เรียนในอนาคตควรจะเป็นไปในลักษณะเสรี มากขึ้น

8. กระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ไน้มไปทางปรัชญาการศึกษาของกลุ่มอนุรักษ์นิยม และโน้มหนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิสารัตถนิยม และบางส่วนสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษากลุ่มเสรีนิยม ไน้มหนักไปปรัชญาการศึกษาลัทธิพัฒนาการนิยม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้คือ การเรียนการสอนควรยึดหลักของการพัฒนาจิตใจ คุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และสติปัญญาและผลการวิจัยยังพบอีกว่าการสอนควรเน้นวิธีการแก้ปัญหาและนำวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้สอนจากสถานการณ์ที่เป็นปัญหาจากผู้เรียน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับที่ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2524 : 43) กล่าวว่า การเรียนการสอนเริ่มต้นจากครูเพราะครูเป็นผู้ดำเนินการเรียนการสอน บทบาทของครูจะอยู่ระหว่างสังคัมกับผู้เรียนรู้ ครูจะต้องมีความสามารถในการเชื่อมโยงเด็กและสังคัมเข้าด้วยกัน ดังนั้นครูจึงต้องเป็นผู้ที่ได้รับเลือกสรรมาเป็นอย่างคิแล้วและเหมาะสมที่จะเป็นตัวอย่างของเด็กได้และหลักสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ก็คือความมีระเบียบวินัย ความมีมานะอดทนทั้งทางด้านความคิด การลงมือกระทำ การฝึกหัดเพราะการเรียนรู้ถือว่าเป็นงานหนัก แต่การเรียนก็ไม่ได้สนใจที่จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในทันที แต่หวังจะให้มีการนำไปใช้ในอนาคคต่อไป" และทรงวุฒิสูชาอรรถ กล่าวว่า "ครูจึงเป็นตัวอย่างที่สำคัญในกระบวนการเรียนการสอนคือครูเป็นผู้อธิบายชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจตามไทได้" (ทรงวุฒิสูชาอรรถ 2529 : 102) ซึ่งถ้าพิจารณาแล้ว กระบวนการเรียนการสอนที่ไคกล่าวมาก็จะไปสอดคล้องกับการสอนวิชาทางศาสนาโดยทั่ว ๆ ไปคือยึดหลักพัฒนาจิตใจ คุณธรรม ระเบียบวินัย ความรู้ความเข้าใจ จดจำในเนื้อหาข้อธรรมะเป็นหลัก โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นโรงเรียนที่เกี่ยวกับศาสนา ดังนั้นจึงต้องยึดหลักการที่ว่า "การศึกษาทางธรรมนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ถ้าไม่มีการศึกษาทางธรรมแล้วมนุษย์ก็ไไม่รู้ "คุณธรรมความดี" อย่างแท้จริง อิสลามมีกฎเกณฑ์การศึกษาโดยอาศัยหลักการ "อิฮซาค" การเสียสละค่อผู้เพื่อชนะทางค้ำันวัตถุและจิตเพื่อพระเจ้า ฉะนั้นการศึกษาทางธรรมจะต้องประกอบไปด้วยความอดทนเสียสละทุกอย่างในทางของพระเจ้ายึดมั่นในจริยธรรมลัจจะ ภารครภาพและชื่อเสียง เป็นคั้น (คลมบรรถ์ บากา 2527 : 44) แต่เนื่องจากในัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปมากและรวดเร็วมากโดยเฉพาะในัจจุบันและอนาคค ดังนั้น การเรียนการสอนก็ย่อมค้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมบ้างซึ่งสอดคล้องกับที่ ปรีดา ประพฤคิชอบ (2526 : ไม่ปรากฏหน้าทที่พิมพ์) กล่าวว่า

วิธีการเรียนการสอนที่อยู่ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้นล้ำสมัย โดยเฉพาะศาสนาอิสลาม ควรจะต้องมีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านเนื้อหาวิชา และวิธีสอน รูปแบบการเรียนการสอน กล่าวคือ ในด้านเนื้อหาวิชาการแทนที่จะจำกัดเฉพาะเรื่องการปฏิบัติศาสนกิจ ควรจะหันมาให้ความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และรูปแบบการเรียนการสอนนั้น ควรปรับปรุงให้ทันสมัยไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการใช้สื่อการสอน การทดสอบการวัดผล ตลอดจนการจัดชั้นเรียน

และผลการวิจัยของ สุภา ใจบุญ (2530 : 197) พบว่า

กระบวนการเรียนการสอนในสังคมยุคหน้าไม่ใช่การสอนให้รู้ให้จดจำจากครูบอก อีกต่อไป แต่จะต้องเป็นการเรียนรู้สองทาง คือเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู และนักเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทั้งนี้ผู้สอน จะต้องสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้ตนเอง รู้หลักวิชา รู้สังคม โดยผู้สอนต้องไม่สรุปคำตอบให้กับผู้เรียน แต่จะต้องใช้เทคนิคและวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดสติปัญญา ในการตัดสินใจ เพื่อการแก้ปัญหา เช่น การตั้งประเด็นให้อภิปรายโดยผู้เรียนต้องนำข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง สังคม และมีข้อมูลด้านวิชาการมาพิจารณาประกอบด้วย

และไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2529 : 93) ได้กล่าวสนับสนุนไว้ว่า "นอกจากนั้น กระบวนการเรียนการสอนมุ่งให้ผู้เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มองเห็นปัญหาและเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ด้วยตนเอง การเรียนการสอนใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์และการแก้ปัญหาเป็นหลัก" แต่อย่างไรก็ตาม กระบวนการเรียนการสอนในปัจจุบันและอนาคตสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ก็ยังคงยึดหลักการในแนวของอนุรักษนิยมต่อไป แต่ได้นำวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ ความหลักของกลุ่มเสรีนิยมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนให้มากขึ้น

๑. การวัดผลประเมินผลของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

การวิจัยพบว่า การวัดผลและประเมินผลของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามโน้มไปทางปรัชญาการศึกษากลุ่มเสรีนิยมและโน้มหนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิพัฒนาการนิยม และบางส่วนสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษากลุ่มอนุรักษนิยม โน้มหนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิสารัตถนิยม มีรายละเอียดดังนี้คือ การวัดผลประเมินผลของโรงเรียนเอกชนเพื่อศึกษาผู้ที่เรียนว่ามีความเข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนมามากน้อยเพียงใดเพื่อจะได้แก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน และการสอนเพื่อจะได้เป็นแนวทางในการวางแผนจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น และการวัดผล

ประ เหม็นผลของโรงเรียนเอกชนน่าจะเป็นการทดสอบความสามารถในการให้ความคิดสร้างสรรค์ นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า การวัดผลประเมินผลจะต้องใช้คะแนนรวมจากแต่ละวิชาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจว่า ผู้เรียน ผ่านเกณฑ์หรือไม่อย่างไร และจะต้องวัดความรู้ความจำความเข้าใจจากเนื้อหาที่เรียนมาให้มากที่สุด ถือว่าผ่านเกณฑ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาศาสนาอิสลาม ควรวัดความรู้ความจำความเข้าใจ ในเนื้อหาวิชาเป็นหลัก ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ ชาวาล แพร์คกุล (2518 : 4) ที่พบว่า "จุดมุ่งหมายในการวัดผลประเมินผลว่าเป็นการปรับปรุงและพัฒนาสมรรถภาพของมนุษย์ ทำให้นักเรียนตั้งใจเรียนดีขึ้น เพราะการประเมินผลช่วยกระตุ้นนักเรียนให้ทบทวนความรู้ที่เรียนมา นักเรียนจะทราบความก้าวหน้าในการเรียนของตน นอกจากนั้นเป็นเครื่องมือของครูในการพิจารณาปรับปรุงการเรียนการสอน และช่วยให้การตัดสินใจมีความเที่ยงตรงแน่นอนและยุติธรรมมากขึ้น" และสอดคล้องกับที่ วรสุภา บุญยไวโรจน์ (2526 : 254-255) ที่กล่าวว่า "การวัดผลการประเมินผลการเรียนการสอนเป็นขบวนการช่วยเหลือให้ผู้สอนทราบว่าผู้สอบได้หรือตกหรือได้ ก็เปอร์เซ็นต์เท่านั้น แต่เป็นขบวนการที่ใช้ควบคู่กันไปกับการศึกษาอบรมและพัฒนาความเจริญงอกงามให้เกิดในตัวผู้เรียน" ส่วนสมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2526 : 32) ได้กล่าวว่า "เป็นการวัดความเข้าใจตนเอง สังคม และวิชาการและวัดขบวนการตัดสินใจ"

ดังนั้น ในอนาคตการวัดผลของโรงเรียนเอกชนในอนาคตคงจะเป็นในลักษณะที่ เปิดกว้างมากขึ้นคือจะสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษากลุ่ม เสรีนิยมแต่ผลการวิจัยบางส่วนก็พบว่า มีความสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษากลุ่มอนุรักษนิยม โดยสรุปแล้วจะมีแนวโน้มไปทางกลุ่ม เสรีนิยมมากขึ้น

10. การบริหารการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

จากการวิจัยพบว่า การบริหารการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีแนวโน้มไปทางปรัชญาการศึกษากลุ่ม เสรีนิยม และโน้มไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิพัฒนาการนิยม คือ การบริหารของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควรจัดในรูปแบบของคณะกรรมการผู้บริหาร ควรกระจายอำนาจให้แก่บุคลากรทุกกลุ่ม เพื่อช่วยกันระดมความคิด ความสามารถและสติปัญญา ในการแก้ไขปัญหา และปรับปรุงการบริหารโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับที่ บรรจง ชูสกุลชาติ ที่กล่าวว่า "กิจการงานใด ๆ ก็ตามจะบังเกิดประสิทธิผลได้ก็ต่อเมื่อ กิจการงานนั้น ๆ ได้รับ

ความร่วมมืออย่างจริงจังและจริงใจของเพื่อนร่วมงานทุกระดับ (บรรจง ชูสกุลชาติ (2527 : 10) สมพงษ์ เกษมลิน กล่าวว่า "การที่จะได้รับความร่วมมือนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องกระจายอำนาจไปทุกระดับจะทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกว่าเป็นกันเอง และมีส่วนร่วมทำให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะคิดร่วมมือและปฏิบัติตาม แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งการบริหารนั้นจุดประสงค์หลักก็คือการต้องการความสำเร็จในการบริหารนั้นจึงไม่ใช่ของง่าย จึงทำให้การบริหารต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ นำเอาทรัพยากรการบริหารมาประกอบการตามกระบวนการบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (สมพงษ์ เกษมลิน 2517 : 6) และสอดคล้องกับที่ ไพฑูรย์ ลินลารัตน์ ที่ว่า "โรงเรียนจะมีคณะกรรมการที่ต้องร่วมมือกันปรึกษาหารือ วางนโยบายและตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียน ผู้บริหารจะเป็นผู้ดำเนินงานไปตามข้อตกลงหรือคามมติของคณะกรรมการ (ไพฑูรย์ ลินลารัตน์ 2529 : 86) เมื่อโรงเรียนได้ดำเนินงานการบริหารโรงเรียนตามแนวที่ค้นพบก็คงจะช่วยให้โรงเรียนประสบความสำเร็จได้ และจากผลการวิจัยต่อไปในอนาคตโรงเรียนเอกชนควรจะมีหลักการกระจายอำนาจเสรีภาพ ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการบริหารมากขึ้นเพราะปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะด้านบริหาร วิชาการ จะมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นจึงจำเป็นต้องระดมสติปัญญาจากทุกฝ่ายมาร่วมกันแก้ปัญหาเพื่อจะให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และนอกจากนี้ผลการวิจัยในด้านการบริหารก็ยังพบว่า "การบริหารการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ควรให้ผู้บริหารโรงเรียนมีสิทธิและอำนาจในการบริหารโรงเรียนอย่างเต็มที่โดยเฉพาะด้านบุคลากร ครูอาจารย์ ที่ทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนส่งไปช่วยสอนวิชาสามัญเพื่อประโยชน์ในการดูแลและบังคับบัญชาสั่งการและปฏิบัติงานได้คล่องตัว"

สรุปได้ว่าข้อค้นพบเกี่ยวกับการบริหารงานการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะเป็นไปตามแนวของปรัชญาการศึกษาสิทธิพัฒนาการนิยม และบางส่วนก็สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาสิทธิเสรีนิยม โดยเฉพาะวิชาศาสนาอิสลาม การวัดความรู้ความจำยังมีความสำคัญอยู่

2.2 ส่วนนี้เป็นการอภิปรายผลเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะโดยทั่วไป ๆ ไปจากผู้ทรงคุณวุฒิด้วยเทคนิคเดลฟาย โดยพิจารณาตามหัวข้อต่อไปนี้ คุณลักษณะและความคาดหวังของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและสังคมคือผู้เรียน นโยบายของรัฐบาลที่มีต่อโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ความช่วยเหลือของรัฐบาลต่อโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม การ

พัฒนาคุณภาพของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ความช่วยเหลือของรัฐบาลต่อโรงเรียน
เอกชนสอนศาสนาอิสลาม การพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ความช่วยเหลือ
ทางด้านบุคลากรของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

11. คุณลักษณะและความคาดหวังของโรงเรียนและสังคมต่อผู้เรียน การวิจัยพบว่า
ผู้เรียนสามารถนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ วิชาสามัญ และวิชาชีพ ตลอดจนคุณธรรมทางศาสนา
ไปปรับปรุงยกระดับคุณภาพในการประกอบอาชีพของคนและสังคม รวมทั้งสามารถนำความรู้ไป
เป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อ ในระดับสูงขึ้นไปได้ ผู้เรียนต้องเป็นบุคคลที่มีเหตุผล รู้จักใช้ปัญญา
ในการคิดและตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้ ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับปรุง
เปลี่ยนแปลง วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ให้เหมาะสมกับสภาพสังคม และความเจริญก้าวหน้า
ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่ต้องไม่ขัดกับหลักการของศาสนาอิสลาม ซึ่งผลการวิจัย
สอดคล้องกับที่ ค่วน สุวรรณศาสตร์ และรังสฤษดิ์ ชาวณะศิริ (2516 : 69-71) ที่กล่าวว่า
"ผู้ใดที่ปรารถนาความสุขในโลกนี้ต้องศึกษาสองทาง เพราะโดยแก่นแท้ของศาสนาแล้ว ศาสนา
อิสลามสอนให้เรียนรู้อย่างกว้างขวางทั้งด้านการปฏิบัติศาสนกิจและการสังคม และบทบัญญัติใน
คัมภีร์อัลกุรอานกำหนดไว้ว่า การแสวงหาความรู้เป็นสิ่งที่มีมุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติ ศาสนานับนูน
ให้มีการศึกษาอย่างไม่หยุดยั้ง ซึ่งตรงกับหลักการศึกษามัจจุบันที่เรียกว่าการศึกษาชั่วชีวิต โดยที่
ท่านนบี มุฮัมมัด ได้มีพระบัญญัติว่า การศึกษาเป็นหน้าที่ของมุสลิมทั้งชายและหญิงซึ่งมีความหมาย
ว่า

1. ทุกคนจะต้องมีความรู้อย่างน้อยก็เพื่อจะเข้าอยู่ในสังคม และเพื่อหาความรู้
เพิ่มเติมขึ้นได้ด้วย

2. มีวิชาชีพเพื่อจะหาเลี้ยงชีพได้

3. มีความสนใจและใคร่แสวงหาวิชาความรู้ จะได้สามารถเรียนรู้และเข้าใจ
สิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง อันเป็นการพัฒนาในการใช้สติปัญญา และการพัฒนาปรัชญาของ
ตนเอง

4. ให้รู้จักวิจารณ์พร้อมกับรู้จักทำคนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

5. ให้บังเกิดผลทั้งวัฒนธรรมและจริยธรรม (ค่วน สุวรรณศาสตร์ และรังสฤษดิ์

ชาวณะศิริ 2516 : 69-70)

เมื่อเป็นเช่นนี้ความพยายามปลูกฝังคุณค่าของการศึกษาแก่คนและสังคมให้ได้ครบถ้วน
ว่าเนื้อหาที่ได้เรียนมาในโรงเรียนนั้นจะมีประโยชน์คือตนเองในการพัฒนาอาชีพและรายได้
ซึ่งเมื่อทำได้ดังนั้นก็นับว่าเป็นการตอบสนองความคาดหวังของโรงเรียน สังคม และคณาจารย์
และยังตอบสนองบทบาทหน้าที่ทางหลักการของศาสนาอิสลามสามารถที่จะเป็นมุสลิมที่สมบูรณ์ สามารถ
ที่จะเผชิญกับสังคมในปัจจุบันและอนาคตซึ่งมีความสลับซับซ้อนยุ่งยากมากขึ้น การดำเนินชีวิตที่
ต้องแข่งขันต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของชีวิตท่ามกลางความเจริญต่าง ๆ ที่เข้ามาอย่างรวดเร็ว ซึ่ง
อาจจะเป็นหนทางให้ดำเนินชีวิตในทางที่ไม่ถูกต้องได้ ในเรื่องนี้การวิจัยพบว่าความคาดหวังของ
โรงเรียนเอกชนฯ และสังคมคณาจารย์นั้นเน้นหนักในด้านศาสนา คุณธรรม จริยธรรม แต่ในขณะ
เดียวกันก็ได้ให้ความสำคัญในทางวัตถุและเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ใน
สังคมได้อย่างปกติสุข

12. นโยบายของรัฐบาลที่มีต่อโรงเรียนเอกชน การวิจัยพบว่านโยบายของรัฐบาลที่มีต่อ
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามคือ ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพ
และช่วยยกระดับฐานะของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในด้าน การบริหาร วิชาการ
อาคารสถานที่ และสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน รัฐบาลขอให้โรงเรียนประเภทนี้เข้ามามีส่วน
ช่วยเหลือรัฐบาลในการสร้างความเข้าใจอันดีของคนในชาติโดยเฉพาะด้านการเมือง การปกครอง
และความมั่นคงของชาติ โรงเรียนควร เป็นสื่อกลางในการสร้างความภูมิใจในสถาบันชาติ ศาสนา
พระมหากษัตริย์ และความสามัคคีของคนในชาติ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับนโยบาย
แนวทางในการพัฒนาและอุดหนุนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ว่า

1. เร่งพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนทั้ง 3 สายคือ สายสามัญ วิชาสามัญ และ
วิชาชีพให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ
2. ปรับปรุงการพัฒนาการของโรงเรียน โดยจัดทำเกณฑ์มาตรฐานรับรองวิทยฐานะ
ของโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนได้มีคุณภาพเพื่อยกฐานะโรงเรียนเอกชนตามมาตรา 15
(2) เป็นโรงเรียนเอกชนตามมาตรา 15 (1) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.2525
3. พัฒนาระบบการวัดผลและการประเมินผลในแต่ละระดับของแต่ละหลักสูตรให้
เหมาะสม

4. พัฒนาระบบการบริหารให้สามารถสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นหน่วยเฉพาะกิจ กำหนดให้มืองค์กรที่รับผิดชอบและจัดตั้งศูนย์ระดับกลุ่มโรงเรียนเพื่อให้มืองค์กรที่รับผิดชอบและจัดตั้งศูนย์ระดับกลุ่มโรงเรียน เพื่อให้มีการหมุนเวียนครูเพื่อทำการสอนวัดผลและประเมินผล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2531 : 9-10) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้กล่าวถึงนโยบายการให้ความช่วยเหลือของรัฐไว้อีกว่า "รัฐได้ส่งเสริมเพื่อให้โรงเรียนจัดการศึกษาได้ผลดีมีคุณภาพ เร่งรัดให้ศึกษาสายสามัญและอาชีพ เร่งรัดให้เห็นความสำคัญ ตระหนักและเห็นคุณค่าของระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และให้ความรักความเคารพยึดมั่นในสถาบันทั้งสามคือ ชาติน ศาสนา พระมหากษัตริย์ ตลอดจนมีความภูมิใจในวัฒนธรรมอันดีงาม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2531 : 10) ถ้าหากว่ารัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้าไปมีส่วนพัฒนาตามที่ได้วิจัยพบแล้วก็น่าจะเกิดผลดีแก่โรงเรียนและรัฐบาล โดยเฉพาะด้านความมั่นคงและความเข้าใจอันดีของคนในชาติ ทำให้สามารถพัฒนายกระดับคุณภาพชีวิตได้โดยง่ายถ้าหากประชาชนมีการศึกษา ซึ่งก็จะเป็นประโยชน์ต่อรัฐทั้งในปัจจุบันและอนาคต ผลการวิจัยสอดคล้องกับพระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังมีความตอนหนึ่งว่า "การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาแก่นักเรียนและประชาชนได้อ่านออกและเขียนได้ทั่วถึงนี้เป็นประโยชน์มากทำให้สามารถติดต่อดูแลติดต่อประสานงานกับราชการและพูดจาติดต่อกันก็ไม่ติดขัด ทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันสามารถร่วมมือกันทำงานสร้างความสุขความเจริญให้เกิดขึ้นได้ และที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือการอ่านออกเขียนได้ จะช่วยให้มีโอกาสเรียนรู้อิทธิวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ต่าง ๆ ได้มากมายและความรู้ความเข้าใจในสิ่งเหล่านี้สามารถนำไปใช้ในทางสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์ตามที่ต้องการได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ภาษายังเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการถ่ายทอดความรู้ ความคิดรวมทั้งคุณธรรมความดีทุกอย่าง" (เขตการศึกษา " 2530 : หน้าพิเศษ)

ดังนั้นพอจะสรุปได้ว่า นโยบายของรัฐบาลที่มีต่อโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้น ควรให้ความช่วยเหลือในด้านการพัฒนาคุณภาพในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหาร วิชาการ อาคารสถานที่ และรัฐต้องการให้โรงเรียนเป็นตัวกลางเชื่อมความเข้าใจระหว่างรัฐกับประชาชน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาภาษาไทยในโรงเรียนเอกชนเพื่อให้ขยายออกไปสู่ชุมชนมากยิ่งขึ้น เพื่อความสะดวกในการติดต่อสื่อสารและการสร้างความเข้าใจอันดีตลอดจนการศึกษาค้นคว้าติดตามข่าวสารวิทยาการสมัยใหม่ในการที่จะไปปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนต่อไป

18. ความต้องการความช่วยเหลือของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม การวิจัยพบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามต้องการให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปช่วยเหลือในการพัฒนาคุณภาพของครูอาจารย์ทั้งที่เป็นครูสอนวิชาสามัญ วิชาชีพ และศาสนา ทั้งที่รัฐช่วยเหลือและโรงเรียนจัดจ้างให้มากขึ้น และถ้าเป็นไปได้รัฐควรยกเลิกราชการครูที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนส่งไปช่วยสอนเปลี่ยนมาเป็นการช่วยเหลือในการจัดจ้างครูของโรงเรียนเอกชนแทน การช่วยเหลือในด้านอาคารสถานที่ สื่อการสอน ครูอาจารย์ ควรช่วยเหลือให้มากขึ้นและโดยค้ำว้น ด้านการบริหารก็ควรช่วยเหลือโดยค้ำว้นเช่นกัน เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่ผู้นำศาสนาอิสลาม (อิหม่าม) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้และผู้แทนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตการศึกษา 2 ณ ศาลาบุหลัน ทักษิณราชนิเวศน์ วันที่ 24 กันยายน 2530 ความว่า...

"การพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ความที่รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ รายงานนับว่าเป็นที่น่าพึงพอใจ ถึงแม้ว่าจะมีปัญหาและอุปสรรคบ้างทุกฝ่ายก็พยายามแก้ไขให้ลุล่วงไปอย่างเหมาะสม ด้วยความรู้ความสามารถและความร่วมมือพร้อมเพรียงกัน ทำให้การปรับปรุงและพัฒนาการบริหารหลัก และการเรียนการสอนในแต่ละโรงเรียนเข้าระบบได้มาตรฐานและมีคุณภาพ (เขตการศึกษา 2 2530 : หน้าพิเศษ)

สำหรับเรื่องเกี่ยวกับความต้องการความช่วยเหลือนี้ผลการวิจัยสอดคล้องกับที่สมบูรณ์ คุปคาภากร ที่พบว่า "การพัฒนาบุคลากรควรจัดอบรมผู้บริหารในเรื่องการบริหารงานจัดปฐมนิเทศแก่ข้าราชการที่บรรจุใหม่ ควรจัดอบรมสัมมนาบุคลากรในสาขาวิชาที่สอน และด้านธุรการโดยเฉพาะครูสอนวิชาศาสนาควรเข้ารับการอบรมวิชาครู และควรอบรมคุณธรรมให้แก่ผู้บริหารอย่างสม่ำเสมอ ควรส่งเสริมบุคลากรในการพัฒนาตนเองและเป็นผลงานด้วยตนเอง การคัดเลือกผู้รับการอบรมสัมมนาแต่ละครั้งควรดำเนินการคัดเลือกอย่างยุติธรรมและบุคลากรควรตระหนักในหน้าที่ของตน" (สมบูรณ์ คุปคาภากร 2526 : 137) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ ที่พบว่า "โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามขาดครูทั้งวิชาศาสนาและวิชาสามัญเมื่อเป็นเช่นนี้โรงเรียนควรช่วยเหลือพัฒนาทุก ๆ ด้าน เพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของครูต่อไป (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ 2524 : 147) ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงการให้ความช่วยเหลือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามแล้ว โรงเรียนต้องช่วยเหลือและพัฒนาตนเองอีกมากไม่ว่าจะเป็นด้านอาคารเรียนครูอาจารย์ สื่อการสอน การอบรมครูประจำการ เงินอุดหนุน เป็นต้น

14. การช่วยเหลือของรัฐบาลต่อโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม การวิจัยพบว่า การให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลต่อโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามต้องทำอย่างรัดกุมมี ภาวะเรียบร้อยแบบแผนในการให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจังและสม่ำเสมอโดยต้องพิจารณาจัดอันดับ ความสำคัญให้เหมาะสมกับความต้องการและควรจัดเป็นระยะ ๆ เมื่อถึงระยะเวลาหนึ่งน่าจะ ลดลงและควรงดการช่วยเหลือเมื่อถึงเวลาที่โรงเรียนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งเกี่ยวกับการ ให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลนี้ ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ ใ้พบว่า "การให้เงินอุดหนุนในสภาพปัจจุบันอยู่ในอัตราที่ค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบ เทียบกับลัทธิที่โรงเรียนเก็บค่าเล่าเรียนได้ รัฐควรที่จะเพิ่มเงินอุดหนุนให้มากขึ้นแต่ในขณะเดียวกัน ควรจะมีหลักเกณฑ์ในการคิดค่าธรรมเนียมการใช้เงินอุดหนุนว่าตรงตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนา โรงเรียนหรือไม่ (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ 2524 : 147) และณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์ ใ้ กล่าววว่า "การให้เงินอุดหนุนก็เป็นความช่วยเหลือที่ดีวิธีการหนึ่ง แต่ก็มีปัญหาถึงรูปแบบและกฎ ระเบียบและความทั่วถึงของการให้ความช่วยเหลือ ดังนั้นในอนาคตรัฐควรจัดระเบียบการให้ ความช่วยเหลือเสียใหม่เพื่อความยุติธรรมและทั่วถึง" (ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์ 2530 : 14) สำหรับข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่กล่าวมาสอดคล้องกับผลการวิจัย เอกสารที่พบว่า การช่วยเหลือ ส่งเสริม ควรปฏิบัติดังนี้

1. การกำหนดคุณสมบัติโรงเรียนที่สมควรได้รับการอุดหนุน
2. กำหนดวิธีการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินอุดหนุน
3. วิธีการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินอุดหนุน
4. การสงเคราะห์ด้านสวัสดิการต่าง ๆ เช่น เงินทุน สวัสดิการต่าง ๆ
5. ด้านวิชาการได้นำเสนอรูปแบบของการจัดหลักสูตร วิธีการและการประเมินผล

เมื่อเป็นเช่นนี้รัฐบาลจึงจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือโรงเรียนเอกชนอยู่ต่อไปแต่ต้อง เพิ่มความรอบคอบและต้องกระทำให้ทั่วถึงยุติธรรมมากขึ้นในอนาคต

15. การพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม การวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามคือ รัฐควรพัฒนาคุณภาพทางด้าน วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ของครูอาจารย์ และสามารถนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ไปพัฒนาการศึกษาในโรงเรียน ในการพัฒนาควรวางแผนเป็นขั้นตอนโดยละเอียดรอบคอบ

โดยจัดในลักษณะต่าง ๆ เช่น การจัดอบรมสัมมนา การนิเทศ การเผยแพร่ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ทางสื่อมวลชนอย่างสม่ำเสมอ ในการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ได้รับปรับปรุงใหม่ก่อนนำไปใช้จริงควรจะพิจารณาให้รอบคอบระมัดระวังโดยต้องร่วมมือกันทุกฝ่ายเพื่อป้องกันการต่อต้านคัดค้านจากฝ่ายต่าง ๆ และเพื่อหาทางแก้ไขข้อบกพร่องของหลักสูตร และควรใช้เวลาในการดำเนินการโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควรมีหน่วยงานกลางในการพัฒนาให้ความช่วยเหลือทางด้านคุณภาพทางการศึกษาโดยจัดตั้งศูนย์กลุ่มระดับอำเภอ จังหวัด และเขตการศึกษา ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่ว่า "โดยการจัดตั้งศูนย์กลางโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นหน่วยเฉพาะกิจขึ้นในจังหวัดยะลา ให้มีหน้าที่บริหารและพัฒนางานวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ วิชาสามัญ และวิชาชีพ พัฒนาศุลากร การวัดผลและประเมินผล ตลอดจนการส่งเสริมให้มีการผลิตสื่อและการใช้สื่อการสอนร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2531 : 1-3) และนอกจากนี้ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ ก็กล่าวว่า "ควรพัฒนาครูสอนวิชาสามัญ เพื่อให้สามารถสอนในระดับที่สูงขึ้นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ 2524 : 158) ในการพัฒนาคุณภาพนี้ ณรงค์ฤทธิ์ ศักคารณรงค์ ได้กล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ว่า "การพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอนาคตต้องเป็นการพัฒนาที่มีแนวทางและการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจึงเป็นการลงทุนทางการศึกษาที่ไม่สูญเปล่าแต่จะเป็นผลดีในด้านความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลและชาวไทยมุสลิม ซึ่งให้เห็นความสามารถในการแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดตามความต้องการของประชาชน (ณรงค์ฤทธิ์ ศักคารณรงค์ 2531 : 31)

16. การให้ความช่วยเหลือด้านบุคลากรโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจากผลการวิจัยพบว่า "โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควรช่วยเหลือเกี่ยวกับเงินเดือนและสวัสดิการต่าง ๆ แก่ครูอาจารย์ที่โรงเรียนจัดจ้างให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจและทางรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรหาทางช่วยเหลือผู้ที่มีวุฒิทางการศึกษาที่จบจากต่างประเทศที่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควรมีโอกาสได้บรรจุเป็นข้าราชการครู สำหรับผลการวิจัยที่ค้นพบเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือบุคลากรของโรงเรียนนี้สอดคล้องกับที่ อับดุลกาเคร์ เจ๊ะรายา ที่กล่าวไว้ว่า "ครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามบางคนไม่ได้รับเงินเดือนหรือได้รับก็อยู่ในอัตราต่ำจึงหาทางออกโดยใช้คำว่าสอนเพื่อเป็นวิทยาทานขาดความจริงจังและการเอาใจใส่สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัญหาเรื้อรังที่แก้ไม่ตกของ

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (อับดุลกาเดร์ เจ๊ะรายา 2527 : 15) และเทอดศักดิ์ ระวีฉาย ได้กล่าวว่า "เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันครูสอนศาสนาและครูสอนวิชาสามัญที่โรงเรียน บรรจิจึงไม่สามารถได้รับสวัสดิการหรือรับการช่วยเหลือด้านการสงเคราะห์ เพราะโรงเรียน ดังกล่าว แม้จะเป็นประเภทโรงเรียนเอกชนก็ตาม แต่ก็ยังเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สิทธิบางประการจึงถูกยกเลิกหรือไม่มีให้ ครูสอนศาสนาได้รับส่วนแบ่งจากเงินอุทธรณ์รายปี แต่ครูสอนวิชาสามัญที่ทางโรงเรียนบรรจุจ้างกลับไม่ได้รับ เป็นครูโรงเรียนเดียวกันทำงานหนัก เท่ากันแต่มีเงื่อนไขแตกต่างกันอะไรจะเกิดขึ้น (เทอดศักดิ์ ระวีฉาย 2529 : 33) เมื่อเป็น เช่นนี้บุคลากรในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามมีขวัญและกำลังใจเช่นไร ดังนั้น การให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนควรจะรีบดำเนินการโดยด่วนเพื่อเพิ่มขวัญกำลังใจ ซึ่งผลที่เกิดแก่โรงเรียนคือคุณภาพประสิทธิภาพของครูอาจารย์จะต้องดีขึ้น และจะส่งผลโดยตรง กับผู้เรียน สังคม ของจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบันและอนาคต

17. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามกับชุมชน ผลการวิจัย พบว่าโรงเรียนควรมีสมาคมที่เป็นศูนย์กลางสร้างความเข้าใจกับชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันเพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีของคนในชาติ ผลการวิจัยสอดคล้องกับที่เขตการศึกษา 2 ที่ กล่าวว่า "เดิม (ปอเนาะ) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นศูนย์รวมในด้านต่าง ๆ ของชุมชนเพราะโต๊ะครูและเจ้าของโรงเรียนได้รับการยอมรับนับถือจากประชาชนหากได้มีการ ส่งเสริมสนับสนุนในด้านบทบาทและวิธีการที่ถูกต้องที่จะเกิดประโยชน์แก่โรงเรียนและสังคมคือ โรงเรียนจะได้เป็นผู้ชี้แนะในค่านิยม และนอกจากนั้นจะได้ทำหน้าที่ให้บริการด้านวิชาการแก่ ชุมชนได้อีกด้วย (เขตการศึกษา 2 2530 : 29) และผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์ ได้กล่าวว่า "โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทรงคุณค่ามีความ สำคัญที่สุดในภูมิภาคชายแดนภาคใต้คือกลาง เพราะโรงเรียนดังกล่าวเป็นสถาบันหลักในการ เรียนการสอนวิชาศาสนาอิสลามทั้งยังเป็นศูนย์กลางการเผยแพร่ศาสนาอีกด้วย บทบาทของ โรงเรียนประเภทนี้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่และกลมกลืนกับประเพณีวัฒนธรรม เป็นพิเศษ การศึกษาทั้งภาคศาสนาและภาคสามัญไม่ได้สร้างปัญหาหรือสร้างความขัดแย้ง เพื่อ ความแตกแยกแต่อย่างใด แต่เป็นปัจจัยที่สามารถจัดความแตกแยกคลอจจนการแบ่งแยกให้ หมดไปโดยสิ้นเชิง ดังนั้น นโยบายที่แท้จริงในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนคือ ทำหน้าที่

เป็นศูนย์กลางเผยแพร่ศาสนาและเป็นแหล่งผลิตเยาวชนของชาติให้มีคุณภาพออกไปเป็นพลเมือง
 ด้รับใช้ประเทศชาติ เมื่อเป็นเช่นนี้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจึงเป็นสถาบันหลักที่มี
 บทบาทอย่างมากในอันที่จะเชื่อมความสัมพันธ์ในนโยบายต่าง ๆ ของรัฐกับชุมชนได้เป็นอย่างดี
 (ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์ 2529 : 71-72) และ ดร.โมฮัมมัด อับดุลกาเดร์ ได้กล่าวไว้ว่า
 "งานของโต๊ะครูที่แท้จริงก็คือ นักพัฒนาหรือครูใหญ่โรงเรียนชุมชนท่านช่วยพัฒนาจิตใจคนอยู่ป่า
 อยู่เขาในท้องถิ่นทุรกันดารให้ได้แสงธรรม ช่วยคนที่ไม่มีโอกาสทางการศึกษาพอได้มีที่เรียน
 ตามที่ตนสามารถ ทางด้านอาชีพ แม้จะไม่เหมือนโรงเรียนอาชีวศึกษาในปัจจุบัน ท่านก็ได้ร่วมกัน
 สร้างทัศนคติและทักษะบางอย่างทางเกษตรให้มนุษย์ได้เห็น ไล้กลอง และด้านความสัมพันธ์
 กับชุมชน โต๊ะครูได้ร่วมและช่วยในพิธีกรรมต่าง ๆ งานศพ งานขึ้นบ้านใหม่ งานสร้างมัสยิด
 งานแต่งงาน ตลอดจนงานร่วมแรงพัฒนา จึงมีความสัมพันธ์กับชาวบ้านใกล้เคียงอย่างสนิทสนม
 และเคารพนับถือกัน (ดร.โมฮัมมัด อับดุลกาเดร์ 2529 : 71-72) และสอดคล้องกับผลการวิจัย
 ของ คณิต ไข่มุกด์ และคณะ) ที่กล่าวถึงบทบาทของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งพอสรุป
 ได้ดังนี้คือ

1. ศาสนาเป็นกิจกรรมหลักของโรงเรียน ส่วนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง
 เศรษฐกิจ และความรู้ด้านอื่น ๆ เช่น การสร้างทัศนคติที่ดีของผู้เรียนเป็นกิจกรรมรอง
2. รัฐต้องการให้โรงเรียนเอกชนเสริมสร้างบทบาทต่อชุมชนมากขึ้น นั่นก็คือ
  - 2.1 ให้ความรู้ความเข้าใจแก่โต๊ะครู และครูผู้สอนทุกคนอย่างถูกต้องถึง
 นโยบายของรัฐในอันที่จะถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียน ตลอดจนประชาชนในท้องถิ่น
  - 2.2 รัฐต้องการให้ผู้สอนถ่ายทอดวิชาความรู้ต่าง ๆ แก่ผู้เรียนโดยเฉพาะด้าน
 อาชีพ เพื่อเผยแพร่แก่ประชาชนอีกทอดหนึ่งในละแวกใกล้เคียงนอกเหนือจากที่ตนได้รับอันอาจจะ
 นำไปประกอบอาชีพได้

เท่าที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสามารถที่จะเป็น
 สถาบันที่สร้างความเข้าใจระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้ก็ยังเป็นสื่อ
 กลางในการสร้างความเข้าใจระหว่างรัฐกับประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เป็นอย่างดี
 ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะโดยทั่วไป เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

1. การนำสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามไม่ว่าจะเป็นหลักสูตร สื่อการสอน วิธีสอน เทคโนโลยี ควรคำนึงถึง ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี สังคม และความเชื่อของมุสลิมเป็นหลัก และควรใช้เวลาในการนำเข้าคือค่อยเป็นค่อยไป
2. การให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับครูของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) ควรจะมีมาตรการและวิธีการที่ตอบสนองความต้องการครูสายสามัญและตรงกับสายวิชาที่สอนจริง ๆ
3. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามยังขาดการแนะแนวทั้งภายในโรงเรียนและชุมชน ดังนั้น โรงเรียนควรจัดการแนะแนวแก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมากขึ้น
4. ระดับการศึกษาของจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในเกณฑ์ต่ำทั้งที่เป็นโรงเรียนของรัฐบาลและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาควรปรับปรุงด้านการบริหาร ด้านครูอาจารย์ และการจัดการเรียนการสอนโดยรีบด่วน
5. การประสานงานในระดับต่าง ๆ ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียน โรงเรียนกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง และหน่วยราชการอื่น ๆ ยังขาดประสิทธิภาพ คุณภาพ ลำช้า ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากการขาดบุคลากรเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถและทำหน้าที่โดยตรงสมควรจะบรรจุแต่งตั้งบุคลากรระดับกลุ่ม โรงเรียน อำเภอ จังหวัด เขตการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนเพื่อทำหน้าที่โดยตรงเพิ่มขึ้นเพื่อความคล่องตัว
6. หลักสูตรโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ควรจะจัดให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการและสังคม และต้องสอดคล้องกับแผนการศึกษาของชาติด้วย ควรเปลี่ยนแปลงปรับปรุงหลักสูตรครั้งหนึ่ง ทุกระยะเวลา 5-10 ปี
7. การเรียนการสอนวิชาสามัญของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลาง เด็กไม่ค้่อยเข้าเรียนเท่าที่ควร ทั้งที่ได้ลงทะเบียนเรียนเอาไว้แล้ว และรัฐบาลก็ให้การอุดหนุนเป็นรายหัวอยู่ โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้าไปดูแลกวาดขันในเรื่องนี้อย่างใกล้ชิดเพราะเป็นการสูญเสียเปล่าทางการศึกษาอย่างมาก

8. การให้โควตาหรือสิทธิพิเศษต่าง ๆ แก่เด็กไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้สมควรจะต้องมีมาตรการ กฎระเบียบ ที่รัดกุมกว่าที่เคยปฏิบัติมาและควรจะลดลงตามความเหมาะสม

9. หลักสูตรโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควรจะให้ค้ำเนื่องกับหลักสูตรวิชาศาสนาอิสลามที่จัดสอนในระดับประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) เพื่อประหยัดเวลา งบประมาณ บุคลากรและความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชา

10. การจัดการเรียนการสอนด้านเนื้อหาวิชาในโรงเรียนในปัจจุบันนี้ยังมีความซ้ำซ้อนกันอยู่ในหลายเรื่องควรพิจารณาตัดความซ้ำซ้อนนั้นออกไป เพื่อลดเวลาเรียนลงเป็นการประหยัดเวลา บุคลากรและงบประมาณได้

11. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควรจะมีค่าเทอม และค่าบำรุงการศึกษา ให้เพิ่มมากขึ้นให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของสังคมปัจจุบันและสามารถที่จะใช้จ่ายในการพัฒนาการศึกษา และช่วยเหลือตนเองได้

12. การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควรใช้ภาษาไทยในการจัดการเรียนการสอนให้มากที่สุด เพื่อฝึกทักษะและการใช้ภาษาของผู้เรียน

13. นักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามต้องการศึกษาค้นอยู่ในเกณฑ์สูง แต่ไม่สามารถสอบเข้าศึกษาต่อได้มากเท่าที่ควรทางรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการและวิธีการในการให้ความช่วยเหลือให้มีโอกาสได้เข้าศึกษาต่อได้เพิ่มมากขึ้นเพื่อยกระดับการศึกษาและเสริมสร้างความเข้าใจอันดีของคนในชาติ

14. การที่ทางราชการเข้าไปช่วยเหลือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในด้านอาคารสถานที่ ครูอาจารย์ สื่อการสอน เงินอุดหนุนและเงินรางวัลนั้นเป็นการดี แต่ทางรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องน่าจะทำการทบทวนนโยบายการจัดตั้ง การยุบ และการขยายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเสียใหม่ตามความเหมาะสมและจำเป็นในปัจจุบัน

สรุปภาพรวมของปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

องค์ประกอบของการศึกษา	กลุ่มอนุรักษ์นิยม		กลุ่มเสรีนิยม	
	ลัทธิสารัตถนิยม	ลัทธิรัตนตรียม	ลัทธิพัฒนาการนิยม	ลัทธิปฏิรูปนิยม
1. ความหมายของ โรงเรียนเอกชนสอน ศาสนาอิสลาม	✓			
2. บทบาทและหน้าที่ของ โรงเรียนเอกชนสอน ศาสนาอิสลาม	✓			
3. นโยบายของโรงเรียน เอกชนสอนศาสนา อิสลาม	✓			
4. จุดมุ่งหมายทางการ ศึกษาของโรงเรียน เอกชนสอนศาสนา อิสลาม	✓			
5. หลักสูตรของโรงเรียน เอกชนสอนศาสนา อิสลาม	✓			
6. บทบาทของผู้สอนใน โรงเรียนเอกชนสอน ศาสนาอิสลาม	✓			

องค์ประกอบของการศึกษา	กลุ่มอนุรักษ์นิยม		กลุ่มเสรีนิยม	
	ลัทธิสารัตถนิยม	ลัทธิจักรวรรดินิยม	ลัทธิพัฒนาการนิยม	ลัทธิปฏิรูปนิยม
7. บทบาทของผู้เรียนใน โรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลาม			✓	
8. กระบวนการเรียน การสอนในโรงเรียน เอกชนสอนศาสนา อิสลาม	✓			
9. การวัดและการ ประเมินผลการศึกษา ของโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลาม			✓	
10. การบริหารการศึกษา ของโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลาม			✓	

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อภิปรายสรุปภาพรวมของปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ภาพรวมของปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามโน้มไปทางปรัชญาการศึกษากลุ่มอนุรักษนิยม โดยโน้มหนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิสารัตถนิยม เมื่อพิจารณาองค์ประกอบทางการศึกษา เรื่องความหมายของการศึกษา บทบาทและหน้าที่ของการศึกษานโยบายของการศึกษา จุดมุ่งหมายทางการศึกษา หลักสูตรของโรงเรียน บทบาทของผู้สอนและกระบวนการเรียนการสอน ส่วนในด้านบทบาทของผู้เรียน การวัดการประเมินผล และการบริหารของโรงเรียน สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษากลุ่มเสรีนิยม โโน้มหนักไปทางปรัชญาการศึกษาลัทธิพัฒนาการนิยม

การที่ปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โโน้มไปตามแนวของปรัชญาการศึกษาลัทธิสารัตถนิยมนั้น วิเคราะห์ได้ว่า มีสาเหตุมาจาก

1. ศาสนาอิสลามโดยตรง
2. สภาพสังคมวัฒนธรรมประเพณี, ภาษา, และความเชื่อ

ศาสนาอิสลามโดยตรง คือ

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อสนองความต้องการที่จะให้การอบรมถ่ายทอดศาสนาอิสลามแก่ชาวไทยมุสลิม เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจทางด้านศาสนาตามบทบัญญัติทางศาสนาที่บังคับให้มุสลิมทุกคนต้องมีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติภารกิจตามหลักการของศาสนาได้ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจึงได้เข้ามามีบทบาทและหน้าที่สนองตอบความต้องการของสังคม ในเรื่องนี้การที่โรงเรียนปฏิบัติ เช่นนี้ถือเป็นการอนุรักษลืบทอดศาสนาตามแนวของปรัชญาการศึกษาลัทธิสารัตถนิยม

สภาพสังคมวัฒนธรรมประเพณี คือ

จังหวัดชายแดนภาคใต้มีลักษณะของสังคม วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา ความเชื่อและวิถีชีวิต แตกต่างไปจากสังคมส่วนใหญ่ของประเทศ กล่าวคือมีเอกลักษณ์เฉพาะตน ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวนี้สืบเนื่องมาจากศาสนาอิสลามเป็นหลัก โดยที่ชาวไทยมุสลิมได้รับอิทธิพลในการดำรงชีวิตส่วนใหญ่จากศาสนาอิสลาม ไม่ว่าจะเป็นด้านวัฒนธรรมประเพณีความเชื่อต้องสอดคล้องกับศาสนาแทบทั้งสิ้น เมื่อเป็นเช่นนี้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามซึ่งเป็นสถาบัน

ทางการศึกษาจำเป็นอย่างไรที่จะต้องทำหน้าที่สืบทอดมรดกทางสังคมและวัฒนธรรม และถือเป็นหน้าที่หลักของโรงเรียนโดยตรง ดังนั้นคามที่กล่าวมานี้พบว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีปรัชญาการศึกษาที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาอิสลามนิยม

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ จะพบว่า องค์ประกอบเรื่อง ความหมาย บทบาท และหน้าที่ นโยบายของการศึกษา จุดมุ่งหมายของการศึกษา หลักสูตรของโรงเรียน บทบาทของผู้สอน และกระบวนการเรียนการสอน โน้มไปทางปรัชญาการศึกษาอิสลามนิยม องค์ประกอบทั้ง 7 ประการดังกล่าวสามารถใช้เป็นหลักในการจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ ส่วนองค์ประกอบเรื่องกระบวนการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลและการบริหารโรงเรียน โน้มไปทางปรัชญาการศึกษาอิสลามนิยม การที่ทั้งสามองค์ประกอบโน้มไปทางปรัชญาการศึกษาอิสลามนี้อาจเป็นเพราะสภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบันมีความเจริญทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอย่างมาก และจะยิ่งเพิ่มมากขึ้นต่อไปในอนาคต จึงทำให้มีความเห็นว่า บทบาทของผู้เรียนน่าจะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จากที่เป็นผู้คอยรับความรู้จากครูโดยตรงมาเป็นผู้ที่ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองให้มากขึ้น โดยอาศัยสื่อ เทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ ที่สามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันที่ทุกคนต้องเป็นตัวของตัวเอง มีความกระตือรือร้น ขวนขวาย มีความรอบรู้จึงจะสามารถดำรงชีวิตที่ดีในสังคมที่มีความสลับซับซ้อนได้อย่างมีความสุข เกี่ยวกับองค์ประกอบทางด้านการวัดผลประเมินผลนั้นในปัจจุบันและอนาคต เทคนิคและวิธีการวัดผลประเมินผลได้มีความก้าวหน้ามาก ซึ่งได้นำเทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ เพื่อจะทำให้การวัดผลและการประเมินผลมีความเที่ยงตรง และในส่วนของการบริหารการศึกษาในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งต้องอาศัยความรู้ วิธีการ รูปแบบ และเทคนิคต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการบริหารการศึกษา เมื่อเป็นเช่นนี้การบริหารการศึกษาในอนาคตต่อไปจำเป็นต้องอาศัยความรู้จากบุคคลหลายฝ่ายเพื่อช่วยระดมกำลังความคิดสติปัญญาในการแก้ไขปัญหา การวางแผนการดำเนินงานให้บรรลุผลสูงสุด ซึ่งจะทำเช่นนี้ได้ก็ต้องอาศัยบุคคลหลายฝ่ายช่วยกันคิดช่วยกันทำ ซึ่งสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เป็นอยู่ที่เน้นความสามารถ ความแตกต่างและความชำนาญที่ไม่เหมือนกัน เมื่อนำลักษณะต่าง ๆ นี้มารวมกันเข้าย่อมจะก่อให้เกิดการผสมผสานความคิดให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับสังคมประชาธิปไตย

โดยสรุปแล้ว การที่องค์ประกอบทั้งสามข้อ สอดคล้องตามหลักความเชื่อ คติ พิธีกรรมการนิยมย่อมจะสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันและอนาคตที่มีความเจริญทางด้าน

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างไม่หยุดยั้ง ซึ่งถ้าหากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ได้นำองค์ประกอบทั้งสามประการดังกล่าวมานั้นนำมาปฏิบัติก็ย่อมทำให้การจัดการศึกษาของ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามบรรลุผลดีเพิ่มขึ้น ถึงแม้หลักทั้งสามอย่างนี้จะเป็นแนวทาง ด้านเสรีนิยม แต่ก็ไม่ได้ขัดกับหลักการของศาสนาอิสลามแต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาหาแนวโน้มปรัชญาการศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. ควรศึกษาหาแนวโน้มปรัชญาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบปรัชญาการศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสามัญกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้
4. ควรศึกษาปรัชญาการสอนวิชาชีพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในอนาคต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย